

PØRSZEK

95

JESEN 2007.

EK '07

UVODNIK

Štovani štioče, nakon kratke reorganizacije koja je rezultirala objavom prekida uredničkog rada, sa zadovoljstvom objavljujem nastavak istog. Ujedno zahvaljujem na izrazima potpore za nastavak rada forumašima stožernog hrvatskog internetskog foruma na stranici **nosf.net**.

U međuvremenu se dogodilo dosta toga, uključujući predstavljanje novog časopisa UBIQ što ga uređuje već poznati tandem Žiljak-Šakić, kao i zbirke erotskih SF priča *Bludućnost* urednice Irene Rašete. No, više o svemu tome u sljedećim brojevima Tvojeg omiljenog fanzina, jer je ovaj broj zaista krcat materijalima.

Do tada, što bi neki rekli: idemo dalje!

Na čitanje!

U Zagrebu, 27. studenog 2007.

"Parsek" na webu:

<http://parsek.sfera.hr/>

i još:

<http://parsek.blog.hr/>

B.Švel

**Ivana Delač i Giovanni Horvatinčić
vjenčali su se u Zagrebu dana 15. rujna
2007. godine.**

ČESTITAMO!

Povratak Veronike Santo na SF scenu svakako je jedna od boljih recentnih vijesti.

Veronika Santo SRCE ZVIJERI

Alisandra je sanjala.

* * *

Na trenutak se zaustavila kraj kamenog zdenca i dok se naginjala prema glatkoj tamnoj vodi ugleda mu lice.

Promatrao ju je crnim očima koje su vrile kao gejziri iza ogledala vode. Bio je kosmat, beskrajno ružan i ona osjeti kako joj od sažaljenja naviru suze. Nije se okrenula, umjesto toga pružila je ruku prema odrazu.

"Neću ti ništa", rekla je. "Ako dopustiš da te dodirnem ..."

Slika zatitra i trenutak kasnije crna vodena ploča je opet bila prazna.

Ispred nje se širio splet tamnih staza što su vodile u labirint u središtu vrta. Pred njom je na tlu ležao pupoljak bijele ruže. Peteljka je bila zgnječena kao da ju je netko zagrizao zubima, ali je cvijet mirisao svježe i slatko.

* * *

Sljedeće je noći Kaliopo opet gledao kako njegova žena pričvršćuje vrpcu snova oko glave. Njezini kristali su mekano svjetlucali kroz polumrak sobe.

"Što sanjaš večeras?", pitao je Kaliopo. "Zašto jednu noć ne skineš vrpcu i ne sanjaš svoje prave snove?"

"Ovo su moji pravi snovi", promrmljala je Alisandra s glavom utonulom u jastuk.

Kaliopo je još trenutak promatrao njezine rasute kovrče, bijelo lice koje se već počelo smješkati na prvi dodir sna, a onda udahne, povuče svoj pokrivač do brade i okrene se na drugu stranu kreveta.

* * *

Alisandra je već hodala po snovitoj stazi koja se otvarala prema vrtu i dvorcu. Od prošle noći vrt se znatno izmijenio. S pošljunčanim staza je nestao korov, živice su izgubile svoje neuredne krune i pružale su se pravo prema središnjem labirintu. Čak je i dvorac izgledao nekako svjetlijie, kapak na njezinoj sobi je bio podignut tako da se sunce sad slobodno miješalo s hladovinom unutrašnje tame.

Ona slobodno zakorači po stazi osjećajući u nosnicama svježi, rezak miris podšišanog šimšira. Znala je priču. Zvijer je bila negdje u dvorcu ili vrtu i čekala nju. Skrivala se po mračnim kutovima, postiđena zla skorenog u svojoj grotesknoj masci. Jednom,

kad osjeti ljubav, čarolija će spasti i ona će doživjeti završnu scenu s princem.

Staze su se danas željno otvarale pred njom, kao otvoreni prsti. Ona izabere jednu i ova je poneće pravo prema hladovitoj unutrašnjosti dvorca.

Topla žeravica kamina je, kao i uvijek, razbijala mrak velike središnje prostorije. Alisandra se hitro prikrade stepenicama i potrči prema gore. Osjećala je kako joj srce nemirno treperi u grudima.

Njezina je soba bila na katu, bila je to prostorija visokog stropa, zidova obloženih tamnim drvetom koje je, kao kamen u prstenu, presijecalo visoko zrcalo. Alisandra se nasmiješi svom odrazu i maši za haljinom čija je raširena bijela čipka čekala na krevetu.

Odozdo ju je staklasto gledala mrtva ptica. Perje na krilima joj je bilo rastrgano, oko iskrivljenog vrata su se na bijelom krevetnom prekrivaču širile sitne kapljice krvi. Alisandra polako otvorila usta, a onda silovito zavrišti.

* * *

"Ne želim da više spavaš s tom vrpcem", odlučno reče Kaliopo.

"To je klasična priča", odgovori Alisandra. Glas joj je bio miran, ali je još uvijek osjećala kako joj bilo mahnito tuče.

"To su okviri priče", odgovori joj Kaliopo. "Znam da koristiš poluslobodne programe."

"Znači da mi se ne može dogoditi ništa što ja ne želim."

"A ti želiš?"

"Da se zvijer pretvori u princa. To je ta priča, zar ne?"

"Znači da ti ja kao princ nisam dovoljan", pokuša se našaliti Kaliopo.

Alisandra mu ne odgovori. Okrenula se na drugu stranu kreveta i zatvorila oči. Ipak, vrpcu te noći nije stavila.

* * *

Kroz dva dana opet je bila u vrtu. Prošla je svim stazama, zaobilazeći jedino labirint. Vrt je blistao. Grmovi ruža su bili rascvjetani, fontane probuđene, kapi vode su se rastvarale na šljunku poput sićušnih duga.

Nije ga bilo u vrtu, nije ga bilo u kući. Ipak, bio je negdje tu, osjećala je njegov pogled, vjetar je povlačio njegov dah po stazi preplićući ga ispred i iza nje kao da je zatvorena u omču. Alisandra odjednom zastane i zagleda se prema zatvorenim zidovima labirinta.

"Ako dozvoliš da te poljubim ...", reče, "... ako dozvoliš da te poljubim ...", vikne, ne završavajući misao, prema mračnom ulazu od šimšira.

Sitno zeleno lišće zašušti kao da se s tla naglo digao vjetar. Pred noge joj tiko padne bijela ruža. Netko je pokušao otvoriti pupoljak i latice su sad ležale otvorene i prezrene. Alisandra se sjeti prethodnog pupoljka i mrtve ptice i počne plakati.

* * *

Kaliopo ju je gledao kako nemirno šeće po kući.

"Uništavaš se", reče. "Taj prokleti noćni program će te ubiti!"

"On to želi, on to mora željeti", reče ona više za sebe, kao da ga nije čula. "Tako je u svim pričama. Ono sa žabom i princezom, recimo. Zašto misliš da se uništavam?", digne odjednom glavu. "To je samo priča."

"Previše te obuzima, ako je samo priča", odgovori joj on okrećući joj leđa. Odjednom se osjećao jako umoran.

"Osim toga", nasmije se ona i on se strese od tog smijeha što je odzvanjao kao jesenska kiša po pločniku, "mislim da si ti samo ljubomoran."

* * *

Stajala je pred ulazom u labirint i osluškivala lupanje svojeg srca. Znala je da je on tamo i da je čeka. Ona duboko uzdahne i krene naprijed. Hodala je mirno i sigurno, kao da poznaje put, središte se odmotavalo prema njoj kao klupko konca.

Čekao ju je tamo, okrenut leđima, ruke i noge su mu bile predugačke, glava prevelika. Na trenutak je preplavi odvratnost, ali onda se sjeti priče i krene ravno naprijed.

Stala je iza njega, jedva mu dopirući do ramena, potpuno mirna. Čas je došao, znala je što treba raditi.

Zvijer se okrene i Alisandra istog trena ustukne. Gledali su se u oči. Njegove su se gibale kao uzavrelo more, uvlačile su je u sebe poput kovitlaca vrelog katrana. Ona u tenu shvati da nema ničeg drugog ispod, nema ničeg skrivenog, nema princa.

Sva stvarnost je bila ovaj mračni pogled, bezvremeno zlo koje se upravo spremalo da je kazni zato što se usudila posegnuti za srcem zvijeri.

Ona se okrene i potrči, pravo dolje, pa niz stazu koja se gubila u vanjskom dijelu labirinta. Mjesec je bijedo svjetlucao po grmovima šimšira. Bijeli kamenčići su joj letjeli pod nogama, grančice joj zapinjale za haljinu. Osjećala je iza sebe čudnu tišinu. Zvijer možda nije ni trebala noge. Dohvatit će je svojom mislima kao pipkom, povući će je u svoj bezdan. Alisandra pomisli na Kaliopu. Na trenutak stane, čvrsto zažmiri i pomisli na Kaliopu kako spava pored nje na jastuku.

* * *

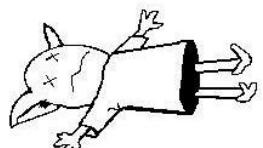
Kaliopo se okrene u krevetu i nemirno pogleda svoju ženu. Lice joj je bilo bijedo, kosa crna, bila je lijepa poput Snjeguljice, pomisli nježno, a onda se nagne i lagano je poljubi u usta.

* * *

Osjetila je poljubac i naglo otvorila oči. U polumraku je vidjela Kaliopovo lice.

"Srce ti jako udara", reče on i još jednom je poljubi. "Zašto već ne prestaneš s tim noćnim morama?"

Ona pruži ruke prema njemu i čvrsto ga zagrli. Ležali su tako dugo, jedno pored drugog i noć se polako odlijevala prema prvim svjetlima dana.

O Edu Barolu ne znam puno, osim što dolazi iz Šibenika i jedan je od novijih pisaca žanra.

Ed Barol

DOBRO DOŠLI

Rupa između korijena *Swientenie macrophylle* nije bila ni izbliza onoliko duboka koliko je to Walter želio. Dobar dio njegovog tijela je i dalje stršio iznad površine, površine nad kojom je vreli zrak zajedno s plamenovima izazvanim bombama u svom zagrljaju držao gustu vegetaciju maglovitih šuma Petena. Zadnjih četvrt sata otkako se pakao otvorio iznad njih, njegovu mimikrijsku metauniformu natopile su litre znoja. Maska kroz koju je disao nije više uspijevala filtrirati dovoljno kisika. Jaqui je ostao ranjen dolje niz brije, do sada vjerojatno mrtav, dok je Caleb nestao u zelenilu tropске šume, izmjenjujući vatru s kineskim specijalcima koje je njihova verzija *Falcona* istovarila nad zelenilom zajedno s tepihom zapaljivih bombi. Isti ti bombarderi su izazvali dodanu zbrku i uništenje nakon što ih je američka avijacija oborila s neba.

Pred očima mu se nije odvrtio cijeli život, zadnjih minuta su mu kroz glavu prolazile samo misli o ženama. O Erin, koju je tako glupo izgubio zbog svoje ambicije kad je odbila ostaviti svoj posao i odseliti s njim, i koju nikada nije prebolio. I o ovoj posljednjoj. Niskoj dugokosoj latini koja ga

je prošle večeri pokupila u hotelskom baru. Nadao se da je pala na njegov šarm plavookog dugajlije plave kose, iako je davno izgubio iluzije o svom izgledu. Nije se pretjerano iznenadio kad je pred jutro otišla dobacivši mu poljubac nakon što mu je iz novčanika izvukla poveću dolarsku novčanicu. Samo se praznina u njemu malko produbila. Ono što mu je smetalo bile su sve one cigarete koje je pušila, posebno zbog toga što je insistirala na ljubljenju. Njezin opori okus pepeljare sad mu je opet žario nepce u ovoj spaljenoj atmosferi.

Nije mogao vjerovati da mu se to događa sad kad je očekivao kraj, ali digao mu se, velik i tvrd, kao što davno nije bio. Drhtanje i treperenje su mu zahvatili tijelo. Podigne suzni pogled i ugleda svoje ruke, izvitoperene i neprepoznatljive kako se izvijaju pretapajući se u nekim dodatnim dimenzijama kao i cijeli njegov okoliš. Delirij izazvan nedostatkom kisika, pomisli. Ogoromni zračni val nalik na tsunami zatreperi u daljini zaklanjajući sav obzor. Nestane sav zvuk, stvarnost poprimi nemoguće oblike i boje dok je val gutao razdaljinu između njih. Walter ponovo zarije glavu u rupu prekrivši kacigu rukama. Ovog

puta njegov život proleti mu pred očima.
Barem ovaj današnji dan.

* * *

Zvuk *cellcoma* izvukao ga je iz sna koji nije trajao više od jednog sata nakon što ga je latina ostavila pred jutro. Potražio ga je pipajući po noćnom ormariću, lupkajući po debeloj knjizi na njemu i oko nje, srušivši plastičnu bocu s vodom, sve dok ga nije dohvatio. Uključio je samo audio vezu sa svoje strane i promrmljao jedno 'alo.

- Doktore Samuelson, dobro jutro - lice na zaslonu bilo je mladoliko, kratke kose iznad tamnog odijela. Walter pogleda, sad već razbuđen i s više zanimanja.

- Vi ste potpredsjednik korporacije, sjećam vas se s jednog sastanka u Miamiu.

- Jedan od potpredsjednika - odvratilo je lice kroz tanke usne - i da, imao sam čast upoznati Vas.

- Znači li vaš poziv da su sredstva za dodatna istraživanja napokon odobrena? Već devet dana čekam u ovoj zabiti da ponovo krenemo u prikupljanje uzoraka.

- Ne baš, ne zovem vas zbog toga, potrebni ste nam zbog jedne druge stvari. Za točno - lice na ekranu skrene pogled i podigne zapešće, čak i na minijaturnom ekranu Rolex je bio prepoznatljiv - Dvanaest minuta budite ispred hotela, obucite se za izlet u divljinu, dolje će vas pokupiti pukovnik Metzler, zapovjednik jednog našeg interventnog tima, on će vas uputiti u sve ostalo.

- Hej! - Walter uspravi svoje koščato tijelo u krevetu - Kakve su to gluposti, ja sam biolog, nisam nikakav vojnik i ne namjeravam jurcati po šumi dok mi ne objasnite u čemu je stvar!

- Žao mi je, doktore, učinite kako sam vam rekao ili se spakirajte i vratite kući i zaboravite našu daljnju suradnju - lice nestane s ekrana koji se zacrni i ispusti zvuk prekinute veze.

- Sranje! - Walter baci *com* na zgužvane plahte i prebaci svoje duge noge na pod. Podigne bocu s vodom i popije polovicu mršteći se jer nije bila dovoljno hladna, te je vrati pokraj knjige. Ruski klasik, tako djelotvoran kao sredstvo za uspavljivanje u ovoj vrućoj i vlažnoj klimi, u hotelu gdje je klima uređaj soptao i izdisao kao da trči maraton. Kava. Da bar ima vremena za nekoliko jakih kava da ga pokrenu.

Krene bos preko starog hrapavog tepisona u kupatilo i stane ispred ogledala. Mrzovljno pogleda svoje sredovječno lice upalih obraza i sve vidljivijih bora, zagladi rijetku kosu pa dohvati depilacijsku kremu.

Osam minuta kasnije, nakon što je pažljivo pospremio svoju opremu i računalo u hermetičku torbu i zaključao u ormari, stajao je ispred hotela. Vani je sunce nemilosrdno peklo a dan se vukao lijeno kao i rijetki prolaznici koji su se odlučili na pješačenje. Dok je pipkao po mnogobrojnim džepovima svojeg zelenog šumskog kompleta provjeravajući ima li sve što mu je

potrebno, ispred njega se zaustavi sivi ofucani *Hummer*. Otvori vrata i sjedne, a terenac kreće prije nego ih uspije zatvoriti. Pogleda postarijeg krupnog muškarca kratke sijede čekinjaste kose koji je sjedio za upravljačem. Ovaj ni ne okrene glavu prema njemu već samo trzne bradom u smjeru boce *Wild Turkeya* koja se valjala ispred sjedišta kao metronom brze vožnje terenca.

- Ne hvala, radije mi recite...

- Za tri minute stižemo na uzletište, objasnit će vam sve zajedno s ostalim momcima čim krenemo.

Hummer je projurio pokraj dva kamiona i oštro skrenuo u zavoj prema otvorenom prostoru na desnoj strani, napuštajući gradsko područje. Borbena letjelica, opaka i prijeteća, blistavi crni križanac helikoptera i škorpiona, stajala je usred komada zemlje spržene od sunca, okružena s nekoliko vozila. Skupina muškaraca ubacivala je torbe u unutrašnjost i uskakala unutra.

Walter izade iz *Hummera* i oprezno proviri u utrobu stroja pa se popne unutra ispred muškarca koji ga je dovezao. Kimne ostalima koji ga samo kratko pogledaju i smjesti se u najdalji kut prostora.

Zviždući i nekoliko otegnutih *buova* popratili su ulazak pukovnika koji se samo kiselo nasmiješio, bacio svoju torbu na pod i mahnuo pilotu. Walteru je želudac poskočio do usta kad je letjelica uz huk motora naglo uzletjela prema naprijed i krenula s

ubrzanjem koje ga je prilijepilo uz pregradu na koju se bio naslonio.

- Hej, stari! - jedan od muškaraca u prednjem dijelu, krupni mišićavko obrijane glave koji je vadio opremu iz torbe, obrati se pukovniku - Prema ugovoru, nakon borbene akcije imamo pravo na dva dana odmora.

- Tako je! - vikne visoki tamnoputi mladić širokih ramena čija je glava također bila obrijana i ulaštena - One dvije *señorite* koje sam ostavio u Belmopanu bit će neizmjerno tužne i...

- Dosta! - pukovnik je progovorio tihim glasom, što je bilo dovoljno da utiša dobacivanja.

- Kome se ne sviđa, uvijek može dati otkaz. - Nasloni se na vrata i izvadi cigarete iz džepa. Pokaže rukom prema Walteru predstavljajući ga - Ovo je doktor Samuelson, biolog iz odjela za razvoj naše farmaceutske industrije, pridružit će nam se na ovom zadatku.

- Čekajte! - pobuni se Walter - Ne želim na nikakav zadatak, mislio sam da vam trebam kao savjetnik. Ja sam intelektualac, a ne vojnik.

Muškarci su ga sada pogledali uz smijuljenje, i dalje vadeći stvari iz torbi i slažući ih ispred sebe.

- Čujte, doktore - pukovnik je pripalio cigaretu i uvukao duboki dim - pazit ćemo na vas. Uostalom, što se intelektualnog društva tiče ovdje ste na pravom mjestu. Rukom mahne prema osmorici muškaraca - Svi su oni visokoobrazovani, imamo

inženjera s MIT-a, liječnika, povjesničara, čak i pravnika.

Walter ih pogleda pomalo s nevjericom.

- Kamo idemo? - upita.

- Guatemala, pokrajina El Peten, blizu ruševina Tikala. Upravo izlazimo iz Belizea. Poznajete to područje?

- Pomalo, bio sam tamo nekoliko puta
- odgovori Walter s uzdahom spustivši glavu
- to je odavno igralište naše vlade i kompanija. Kukuruz što ga tamošnji seljaci uzgajaju je toliko puta genetski modificiran da je do sada vjerojatno razvio telepatske sposobnosti.

- Dobro, hajde da i vas opremimo.

Dok je gledao mišićave muškarce kako se svlače, obuzeo ga je nestvaran osjećaj da se vratio u srednju školu na sat tjelesnog i to baš među nogometni tim. Dojam mu je pokvarilo to što su svi bili potpuno bezdlaki, tijela depiliranih do zadnje dlačice. Jedan od njih je primijetio njegov pogled i osmjehnuo se.

- Povećava učinkovitost senzorskog štita do pet posto, a to može značiti mnogo.

Na sebe su navlačili tanka poluprozirna odijela koja su pristajala kao ronilačka i presijavala se u prelijevanju sitnih čestica. Ispred njega, na hrpi izvađenoj iz jedne torbe, stajalo je jedno isto takvo.

- Hajde, požurite se, imamo još deset minuta prije iskakanja - pukovnik se sada i

sam skinuo i počeo navlačiti na sebe opremu.

- Ovo vam je elektronički štit protiv skeniranja, prebacite ga preko tog tankog odijela, to je dio toga. Nakon njega stavite zaštitni prsluk i obucite mimikrijsku metauniformu. Najbolje radi kad ste nepomični, a i onda je bolje da ležite na tlu.
- Dodao mu je i kacigu i naprtnjaču uz par čizama koje su izgledale razgaženo.

Dok se oblačio, jednom rukom se pridržavajući za rukohvat, video je kroz uski prozor kako ispred njega promiče gusta šuma, toliko nisko da je za njima vjerojatno ostajao gusti oblak otkinutog lišća. Letjelica je poskakivala kao kosilica za travu koju u nedjeljno jutro vozi netko tko je cijelu prethodnu noć proveo u opijanju. Želudac mu se ponovno počne dizati pa odvrati pogled i ponovo stane promatrati ostale kako se odijevaju.

Vitki muškarac duge crne kose, koju je upravo skupio u rep, s ramenima punim maorskih tetovaža, izvuče iz torbe par čarapa, starih i pokrpanih koje su izgledale kao da su davno trebale biti bačene.

- To su njegove sretne čarape, već godinama ne ide bez njih u akciju - ponovno mu se obrati onaj isti muškarac od maloprije - a učinkovite su i kao kemijsko oružje.

- Javio se tip koji svaki komad naoružanja poljubi i pomiluje prije nego što pođe na zadatak - odvrati mu dugokosi navlačeći čizme preko starih čarapa. Od svih u ekipi jedini je imao dugu kosu, ostali su

bili obrijanih glava ili ošišani na par milimetara.

Walter se još mučio s odijelom kad su ostali već završili s provjerom svojeg arsenala i zauzeli položaje.

- U redu, momci, slušajte sad - obrati im se pukovnik - ovaj zadatak je neka vrsta "pronađi i spasi" akcije. Sad ponovno radimo izravno za ujka Sama. Ono što mi možda nećete odmah povjerovati, ali je istina: prije otprilike četrdeset minuta uspostavili smo prvi kontakt.

- Što, s kim? - upita druga odora s lijeva - I tko to?

- S letjelicom izvanzemaljskog porijekla.

- To je to! - treći s desna uzbudeno digne ruke u zrak - I spustili su se baš ovdje usred civilizacije Maya, to potvrđuje...

- Peter, ne seri! - obrati mu se vođa - Letjelica je ušla u atmosferu brzinom od tri Macha, pojavivši se praktično niotkuda. Ni jedna svemirska stanica je, koliko znamo, nije registrirala prije toga. Bez identifikacijskih kodova, nekoliko satelita, među kojima većina naših, otvorilo je vatru.

- Kako znaju da nije zemaljska? - upita dugokosi sa sretnim čarapama.

- Skenirana je i snimljena prije no što je oborenja, stručnjaci su jednoglasni, ta stvar nije došla s naše planete.

- Hoćete reći da je prisilno sletjela tu dolje i da smo mi ti koji će uspostaviti prvi kontakt? - upita Walter koji je slušao otvorenih usta.

- Ne, raznesena je, većina dijelova je pala u Atlantik, ono što nije izgorjelo u atmosferi. Ali, to je briga drugih, naše je da ovdje pronađemo poveći dio koji je završio na dijelu na koji idemo i to što brže, prije nego što stigne konkurencija i ovdje ne izbjije pakao.

- Što hoćete od mene, zašto sam ja ovdje?

- Puka je slučajnost što ste bili na istom mjestu kao i mi. Mi smo upravo riješili slučaj otmice jednog političara i njegove ljubavnice koji su bili na odmoru u Belizeu. Trebali smo se sutra vratiti u Atlantu, ali ta slučajnost nam daje bar sat prednosti pred Kinezima i još više prema ruskim ekipama - pomogao je Walteru da namjesti naprtnjaču na leđa, izravnao je i spojio konektore iz nje s kacigom i odijelom te namjestio dvodijelnu masku oko njegovog vrata.

- Vi ste ovdje jer ne znamo što tražimo, a svaku biološku anomaliju, s obzirom da ste stručnjak upoznat s područjem, prepoznat ćete brže i lakše nego mi.

* * *

Metzler je promatrao izraze na Walterovom licu, mješavinu želje, radoznalosti i straha i pitao se koliku korist zbilja mogu imati od njega. Veselio se iskakanju i vlastitom učestvovanju u akciji, ovaj put ne samo kao koordinator, već neposredno na prvoj crti sa svojim ljudima. Iako je bio u dobi kad je njegovim

vršnjacima nedržanje za rukohvat prilikom izlaska iz kade donosilo slomljeni kuk, akcija je bila razlog što je napustio vojsku i prihvatio vođenje skupine plaćenika. Novac sam po sebi, iako deseterostruko veći od onoga što ga je plaćala vojska, nije bio od presudne važnosti. Užasavala ga je izvjesnost skorog promaknuća i njegovo povlačenje s terena u udobnost i sigurnost ureda. Poslom u velikoj korporaciji nastavio je služiti svojoj zemlji. Iako je slovila kao multinacionalna, s poduzećima i podružnicama u gotovo svim zemljama svijeta, prvenstveno je služila ciljevima i interesima Sjedinjenih Država. Njegova mala skupina vrhunskih operativaca, skupljenih od raznih agencija i rodova vojske, bila je u stanju brzo i efikasno djelovati pod krikom korporacijske zaštitarske službe. Posao pun adrenalina u kojem je istinski uživao. Ali više od svega, pukovnik John R. Metzler je mrzio gubiti ljude i, bez obzira na moguću korist od biologa, odlučio ga je postaviti na rub događanja.

- Ovaj put radimo bez ikakve satelitske podrške. Gore u orbiti sukob se rasplamsao, ne možete vjerovati koliko toga je prošvercano pod maskom komunikacija. Sateliti padaju kao kruške, gotovo svi su već oslijepljeni laserima. Koristit ćemo samo kodirane mikrovalove za komunikaciju i to samo u nuždi, ne duže od pet sekundi, da nas ne mogu odmah locirati. Pogledajte ovamo...

Trodimenzionalna projekcija zemljopisne površine pojavi se između njih i dok je Metzler raspoređivao svoje ljude i davao im upute, Walter od šuma u svojoj glavi više nije čuo ništa. Obuzeo ga je osjećaj odvojenosti, nestvarnosti, iako je fizički doživljaj bio toliko žestok da sebi nije mogao utvarati da sanja.

- Doktore! - trgnuo ga je Metzler uhvativši ga za rame - idete s Mossom i Noakesom.

- Uvucite glavu, držite korak, radite što vam kažu i biti će sve u redu.

- Dobro - uzdahne Walter dok su mu se noge sve više punile olovom.

Dvojica koju je prozvao, dugokosi i ogromni crnac mrzovoljnog izgleda koji ga ošine pogledom, stali su pored njega, spremni za iskakanje. Letjelica je stala i naglo se spustila. Dva vojnika dohvate svaki po jedan kabel sa svake strane vrata, zataknuti ih za pojas, uzmu Waltera između sebe i iskoče iz letjelice koja je uz bruhanje lebjjela desetak metara iznad tla, u razini s krošnjama stabala. Walter zatomi vrisak dok su naglo padali. Metar iznad tla kablovi se dodatno zategnu usporivši ih i oni skoče na tlo. Letjelica se digla isti tren i ubrzala nestajući, prije nego se Walter uspio dignuti u uspravan položaj. Bez buke motora, zelenilo koje ih je obavilo, pritisne ga svojom prividnom tišinom.

Podigao se, drhteći od adrenalina koji ga je preplavio. Podigne glavu, promatrajući tamno gusto zelenilo kroz koje su se

spuštale i prelamale blistave predivne trake svjetlosti. Šuma ih je dočekala toplim vlažnim zrakom punim mirisa. Bila je gusta i divlja, s tlom prekrivenim lišćem i mahovinom. Ovo je bio dio šume koji mu se dopao prilikom prijašnjih posjeta, unatoč tome što je vladala ekstremna vlaga koja je štitila tlo od direktnog sunca i sprječavala sušu stabala. Donji dijelovi Petena bili su močvarna područja *Bajos*, s crnom ljepljivom zemljom u kojoj su noge ostajale zarobljene, koju su domoroci zvali Bo'OX Lu'Um. Ispod njih, na jugu, bile su planine, jednako gadne. Obave li ovo dovoljno brzo, bit će to pristojan izlet u prirodu nakon učmalih dana provedenih u čekanju.

Dugokosi objesi svoju jurišnu pušku na rame i krene vaditi opremu iz torbe. Puška je bila jedna od onih modernih o kojima je Walter jednom čitao. Da ima noge, mogla bi sama u bitku. Jedna od onih što ispaljuje gomilu sićušnih radioaktivnih metaka velikom brzinom i koja probija svaki oklop. Uz to, opremljena pametnim ciljnikom koji je sam prilagođavao putanju i pronalazio metu. Ciljnikom od kojeg bi ga zaštitno odijelo ispod njegove uniforme trebalo štititi, zbumujući procesore i mijenjajući putanju metaka prije nego što krenu. Ali što ako ga onaj koji drži oružje jednostavno isključi i zapuca u njegovom smjeru, zapita se sa zebnjom. Vojnik je sad spojio neku aparaturu i objesio je na svoja prsa.

- Očitavaš li što? - upita ga njegov sudrug.

- Jebi ga, Jaqui, što si očekivao, da će biti iza prvog stabla?

- Gotovo dvjesto kvadratnih milja - odvrati mu ovaj mrzovoljno - a nas dopadne rubno područje, a znaš i zašto - mrko pogleda prema Walteru.

- Pusti ga! Nije on kriv, maloprije je još spavao u udobnom krevetu. Hajdemo! Ova bebica ima domet od samo nekoliko stotina stopa, čeka nas dosta pješačenja.

Dugokosi krene prvi, promatrajući ecran, s Noakesom sa svoje desne i Walterom s lijeve strane udaljenih par koraka. Sad kad je šum u Walterovim ušima prestao, postao je svjestan zvukova šume. Glasanja insekata, malih i velikih životinja, pjeva ptica koje su utihnule i razbježale se prilikom njihovog iskakanja i šuma vjetra kroz krošnje. Bio je u dobroj formi, ipak je radio većinom na terenu, ali je jedva držao korak s ovom dvojicom. Hodali su brzo i klizili gotovo bešumno preko tla, kao magla po kojoj su ove šume dobile svoj nadimak. Nakon deset minuta brzog hoda već je bio zadihan. Nije nosio toliko opreme kao druga dvojica i nije imao ništa od oružja osim lovačkog noža, pa odluči stisnuti zube i izdržati bez pritužbi. Odahnuo je kad se nakon još pet minuta Noakes prvi zaustavio i izvukao pljosku s vodom.

- Jebena vrućina, jebena kišna šuma - promrmlja između dva gutljaja.

- Zapravo, ovo nije kišna šuma - odvrati Walter koji je također uzeo svoju plosku obješenu na naprtnjaču - da bi se kvalificirala kao kišna šuma morala bi imati još barem deset posto više padalina godišnje. A i ovdje ne vladaju takve vrućine kao u pravim tropima, slogan Guatemale je "zemlja vječnog proljeća" i uostalom...

- Oh, Bože, ovaj je gori od Petera - zavrne crnac očima.

- Slušaj, Sammy - obrati mu se dugo-kosi.

- Zovem se Walter.

- Dobro, Wally, ja sam Caleb, a ovaj mrgud je Jaqui. Čuj, sladak si tip i sve to, ali molim te poštodi nas predavanja i nepotrebnih podataka, svega što nema nikakve veze s našim zadatkom ako ne želiš da ti začepim usta. Razumio?

- Da - kimne Walter glavom ozlo-jedeno.

- Idemo dalje! - mahne Caleb ponovo uspostavljući brzi tempo - Žao mi je što su te uvukli u ovo, ali razvedri se i misli na debeli bonus što te čeka od našeg darežljivog poslodavca.

- Kako ste vas dvojica završili u ovoj ekipi? - upita Walter dašćući iza njega.

- Oh, znaš, uobičajeno - odvrati Caleb provlačeći se s lakoćom kroz gustu vegetaciju raskošnih filodendrona, gledajući u ekran svojeg uređaja - koledž, pravni fakultet, Biro, HRT jedinica, sve dok mi nije pristupio jedan od naših glavonja i ponudio fantastične uvjete. Često radimo za vladine

agencije, a povremeno idemo i na samostalne zadatke. Jaqui je bio na Annapolisu, uglavnom ista priča.

- Mislite li da ćemo naići na izvanzemaljce? - usudi se Walter postaviti još jedno pitanje - i što ako ih zbilja ugledamo?

- S obzirom da smo ih oborili čim su se pojavili, ne očekujem da nam požele dug i uspješan život - odgovori mu Jaqui - ja ću svakako prvo pucati, a onda postavljati pitanja.

* * *

Hodali su dalje u tišini, samo povremeno zastajkajući kako bi Caleb zaokružio svojom aparaturom, pokušavajući dobiti bolja očitanja. Do sada nisu imali sreće a prošli su već polovicu područja koje im je dodijeljeno. Tiho zujanje koje je dopiralo iz daljine natjera ih da zastanu. Noakes stade šaputati nešto u maleni mikrofon na svom ovratniku pa osluhne odgovor. Zujanje se sad pretvorilo u prepoznatljivu buku nadolazećih aviona. Caleb ga povuče za ruku u zaklon između skupine visokih stabala i natjera da čučne. Pritisne sićušni prekidač na Walterovo kacigi, na što se iz nje spusti maska za oči opremljena optikom i namjesti mu masku koju je nosio oko vrata preko usta i nosa. Sve zajedno se spoji s njegovom kacigom i odijelom, hermetički mu zatvarajući glavu. Kucne rukom po rukavicama na njegovom pojusu i Walter ih brzo navuče na ruke. Caleb i Jaqui, nakon što su obojica učinila

isto, stanu namještati nekakve valjkaste dodatke na svoje jurišne puške i puniti ih malenim lopticama.

- Što očekujemo, plin? - upita Walter drhtavim glasom.

- Naši su im na repu, oborit će ih brzo, ne predstavljuju neku opasnost - odgovori mu tih Jaqui. Čuo ga je jasno unutar svoje kacige.

- Gremline, u najgorem slučaju - nadopuni ga Caleb.

- Što je, pakla mu, to?!

- Sićušni maleni elektromagnetski uređaji - Caleb je nešto namještao na svom uređaju - prilijepe ti se za opremu i izazivaju kvarove, otuda ime.

- Nekakva nanotehnologija?

- Neee - odgovori mu Caleb - nikakva nano-mano čarolija, veliki su nekoliko milimetara, ali možeš ih onesposobiti samo pulsnim bombicama, a kako ih je teško uočiti na vrijeme, iako lebde u ne baš gustim rojevima, pogotovo ovdje. Ispališ li bombicu preblizu, onesposobi i tvoju opremu. A izazivaju i respiratorne teškoće ako ih udahneš, i gadne dermatološke reakcije. Ja uvijek kažem, daj mi nekog teško naoružanog macana za protivnika, skinut ću ga metkom u oko, ali od tih malenih govana se ježim.

Tutnjava aviona ih zagluši kad su proletjeli nisko nad šumom negdje desno od njih. Odmah iza prve krivudave skupine proleti druga, ispaljujući projektile. Nestali su, raspršujući vjetar svojim bučnim

motorima, ostavljajući trag na plavom nebu. Odmah zatim začuje se zaglušujuća eksplozija, a trenutak kasnije još jedna.

- Sranje - prosikće Jaqui - zagadit će cijelo područje!

- Samo neka nam skinu konkureniju s vrata - odgovori mu Caleb.

- Tražilica nam neće biti ni od kakve koristi i nećemo od otpada ni znati što je što.

- To je bar lako - nasmije se Caleb - na onome što tražimo pisat će *Made in Riegel*.

- S obzirom na izvoz kosookih, ne bi me čudilo da i na tome piše *Made in China* - zareži mrko Jaqui.

Podigli su se oprezno s tla, pažljivo promatrajući oko sebe. Jaqui je upravo zakoračio iza stabla kad ih serija detonacija natjera da zalednu na tlo. Uslijedi snažan huk i bruhanje praćeno zvižducima projektila.

- Jebeni nadzvučni svemirski bombarderi! - zaurla Caleb, ali Walter ga je od gromoglasnih eksplozija koje su potresale šumu jedva čuo - Oni prvi su bili samo odvraćanje pažnje, bez satelita da ih uoče. Ovi su se spustili direktno iz atmosfere na nas.

- Krenimo! - vikne Jaqui - Moramo se pregrupirati, bombe sigurno nisu jedino što su ovi izbacili.

Potrčali su uz blagu uzvisinu, krivudajući između visokih stabala, Caleb prvi, Walter za njim gonjen strahom i dodatnom dozom adrenalina i Jaqui na

začelju. Metauniforme su radile punom snagom, video je Caleba ispred sebe samo kao blještavu izmaglicu u kojoj su se prelijevale šumske boje i odsjaj vatre. Šuma je plamnjela od zapaljivih bombi, a iznad njih zračna bitka je ulazila u krešendo.

Walter je prvo video lom stabala i grana oko njih i oblak lišća koji ih je obavio prije negoli je čuo pucnjeve. Zaronio je prema tlu u panici. Sve se odvijalo jednostavno prebrzo za njega. Ugledao je Caleb, sada mnogo uočljivijeg zbog električnih izboja koji su plesali oko njega, kako se kreće kao na ubrzanom filmu, pucajući iz dviju malih strojnica koje je držao u rukama, i čuo duboko brzo zujanje Jaquiove jurišne puške. Na optici njegove maske redali su se podaci takvom brzinom da nije mogao ništa razabrati. Osjetio je udar kada se Jaqui srušio na tlo pored njega i video mlaz krvi koji je šiknuo uvis iz njegovih prsa. Ostao je ležati pored njega, trzajući se i ispaljujući zadnje rafale iz svojeg oružja prema nebu. Trenutak kasnije sve je bilo gotovo. Čula se samo udaljena zračna bitka i bolni vriskovi skupine majmuna urlikavaca uhvaćenih u klopku obližnjeg požara. Caleb klekne pored njih raskopčavajući Jaquiu prsluk.

Sa suzama u očima, drhteći od šoka, Walter se pridigne na koljena i ruke i smakne dio maske s usta. Povraćao je u bolnim grčevima dok je Caleb pored njega vadio opremu iz naprtnjače i petljao po rani svojeg kolege koji se još uvijek trzao na tlu.

Dok je Walter vraćao prisebnost, brišući usta rukavom uniforme, Caleb odvuče Jaquia u obližnje grmlje iza jednog velikog stabla. *Brosimum alicastrum*, objavi profesionalno deformirani dio Walterovog uma koji se nije dao isključiti. Caleb se vrati i povuče Waltera za nadlakticu, pridržavajući ga da se ponovno ne sruši.

- Tamo gore - pokaže mu rukom skupinu stabala na vrhu brijega - požar se širi na drugu stranu. Ukopaj se između stabala i miruj. Oprema ti još uvijek radi, neće te primijetiti. Ja će ih odvući dalje od vas dvojice i vratiti se s ostalima po vas čim ih sredimo. - Promjeni naboj na jednoj od strojnica i zataknite mu je za pojas - Ovo je samo za krajnju nuždu. Ne pokušavaj se boriti. I mi i Kinezi imamo ugrađene automatske implantate sa sintetičkom borbenom drogom, ne možeš se mjeriti ni s kim ovdje. Hajdemo!

Povukao ga je uz brije nekoliko metara i gurnuo u smjeru kojeg mu je pokazao. Nestao je u zelenilu na drugoj strani, ispalivši nekoliko hitaca kad je odmakao. Walter je trzavim teturavim trkom, kao netom probuđeni zombi, prešao put do vrha. Uspio je tresnuti u jedno stablo od čega su mu zazveketali zubi, ali udarac je barem malo razmrdao njegov zamagljeni mozak. Gore je brzo iskopao plitku rupu u mekom tlu između korijena, klečeći na koljenima, rukama, kao pas što zakapa omiljenu kost. Ispružio se unutra u trenutku kad se začuo otegnut fijuk nakon kojeg je

uslijedila još jedna eksplozija u blizini, od koje se zatreslo tlo. Jedan od bombardera je odradio svoj posljednji let. Molim Te, Bože, pomisli, nek' se dogodi što se ima dogoditi, samo neka prođe brzo.

* * *

Caleb je trčao držeći se što je niže mogao. Povremeno bi zastao nepokretan u zaklonu, nastojeći uočiti protivnike. Bila su još dvojica u ovom dijelu. Ovo se sad pretvaralo u rat živaca u kojem će biti potrebno i malo sreće. Neprijatelja je mogao uočiti samo dok se kretao, kao i oni njega, ali i on i oni su trčali brzo, koristeći zaklon i zastajkivali, nepomični i nevidljivi, čekajući grešku protivnika. Požar je plamlio oko njih, dodatno otežavajući stvari. Vrebajući u jednom zaklonu uočio je bljesak boja u pokretu. Ispali brzi rafal u tom smjeru, gotovo siguran u uspjeh, ali ga presječe rafal s njegove lijeve strane, koji stablo iza kojeg se skrivaо pretvorи u kašu. Jedan od metaka ga pogodi u lumbalni dio, probivši kevlarski oklop uniforme. Zamka.

Potrčao je praćen rojem metaka i utrčao u plameni zid koji je jedini pružao mogućnost spasa. Izleti nakon par metara, kotrljajući se po tlu, gaseći plamen koji ga je zahvatio. Ni droge nisu uspijevale blokirati svu bol. Odijelo je postalo neupotrebljivo, jedna noga i ruka su mu bile ispečene zajedno s dobrim dijelom leđa. Bježao je krivudajući, nadajući se da će izdržati dok

ne stigne pojačanje. Nakon dvije minute trka u koji je ulagao svu snagu, izleti na malu čistinu.

Uokolo je ležalo nekoliko slomljenih stabala, a u malom krateru u sredini ležao je napola ukopan, iskrivljen komad letjelice, velik oko dva metra, okružen razbacanim sitnim svjetlucavim dijelovima. Tamnoplava gusta tekućina, metalnog odsjaja, istjecala je iz jednog dijela, šireći se u sićušnim potočićima po tlu.

To je to, to je sranje po koje su nas poslali, pomisli padajući na tlo pored kratera, sad moram osigurati ovo smeće kako god znam. Leđima se naslonio na komad koji je bio još topao, nogu ispruženih ispred sebe, i uperio oružje prema zelenom zidu iza kojeg je očekivao potjeru. Pritisne prekidač lokatora koji će objaviti njegov položaj svima, kao i to da je stvar pronađena. Mogao se samo nadati da će njegova strana biti brža od suparničke. Očitanja bljesnu na njegovoј optici za jedan kratki trenutak, pa se zatim ugase. Ništa. Nije radilo ni to. Bio je prepušten sam sebi, ležeći u bolovima s tamom koja se skupljala ispred njegovih očiju.

"Mogu ti pomoći, mogu te spasiti, odvesti gdje god želiš", glas nije dolazio kroz slušalice u njegove uši, nije to bio glas iz okolnog prostora, više kao šapat iz njegovih vlastitih prsa, projiciran u njegov mozak. U panici se okretao lijevo, desno, nišaneći, tražeći protivnike. I dalje je bio sam. Pogleda oko sebe. Jedan tanki potočić

plave tekućine stopio se s njegovim ispečenim bedrom, šireći se uz njegovu nogu.

"Sve što želiš, sva bol će nestati." Tekućina se širila, sve više prekrivajući njegovu lijevu stranu tijela, sve opekomine i ranu. Tama se razišla, bol je odlepršala, njegov vid je postao bistar i oštar kao nikad dosad. Vidio je strukturu drveća koje ga je okruživalo, sokove koji su kolali debлом, insekte koji su se kretali po njemu, svaki list je pričao svoju priču. Svaka molekula je postajala jasna i smislena, tkanje prostora se rasprostiralo pred njim.

Posegne dublje u prostor, obuhvaćajući cijelo područje. Sve se rastvori pred njim, kretanje njegovih protivnika, položaj njegovih drugova, lovci u zraku i oborenji bombarderi. Vidio je i trag onih koji su odletjeli dalje, u bitku s ratnim brodovima na Atlantiku, kao bliju fotografiju zaostalu u vremenu. Usporavao je i ubrzavao događaje po želji. Spazio je Jaquia kako umire od unutrašnjeg krvarenja i uočio njegova probijena pluća i okrznutu venu azygos kroz koju je iscurila sad već kritična količina krvi. Vrijeme je da nešto učini. Okrene se oko sebe i opazi mali crni zgnječeni i napuknuti romb na rubu kratera iz kojeg su ispali sićušni kristali. To je bio najvrjedniji dio ovdje za njegove poslodavce, onaj što sadržava podatke, znao je to nekako. Udarne duboko zrak s mirisom paljevine i krene.

* * *

Predivan sunčan dan na Azurnoj obali omogućavao je pogled daleko prema plavim dubinama Mediterana. Malena jedra u daljini tiho su klizila obzorom. Gore na brijezu, na terasi vile skrivene u bujnom zelenilu, ispružen u ležaljci Caleb je promatrao kako se od netom usidrene velike jahte s tri palube, odvaja maleni motorni čamac s trojicom ljudi. Otpusti kretnjom ruke mladića koji mu je masirao vrat sa stražnje strane, mladog nauljenog Apolona, odjevenog samo u pripunjene crne biciklističke hlačice i crnu leptir mašnu.

Podigao se gipkim pokretom punim ležernog samopouzdanja, navukao svileni ogrtac preko svojeg golog tijela i krenuo prema stolu na terasi da dočeka posjetitelje. Njegova duga valovita crna kosa je nestala, sad je nosio kratku razbarušenu plavu. Čamac je pristao dolje na njegovojo privatnoj plaži i vezao se za maleni kameni mol.

Goste je dočekao mladić jednako odjeven kao onaj što ga je bio masirao, izgledom se razlikovao po malo tamnijoj puti, ali i ovaj je imao tijelo koje bi nadahnulo antičke kipare. Poveo je dvojicu ljudi iz čamca, gore prema Calebu, uz stepenice uklesane u litici. Treći je ostao sjediti u čamcu. Posjetitelji su po izgledu mogli biti i blizanci, obojica odjeveni u blistave bijele galabije i pokriveni bijelim maramama koje je pridržavao tradicionalni igal, s tamnim sunčanim naočalama i gustim crnim brkovima.

- *Essalamu Alejkum* - pozdravi ih naklonom.

- *Ve Alejkumusselam* - odvrate mu ovi, sa znatno blažim naklonom što mu izmami smiješak. Nisu se rukovali s njim, čime su mu pokazali da ga ne smatraju vjernikom.

- Dobrodošli, sjednite.

Nekoliko minuta čavrljanja, prije nego što prijeđu na glavni dio posla, morao je otrpjeti u ime pristojnosti. Mogao je vidjeti njihove oči iza tamnih naočala i još dublje iza njih. Njihov prezir prema njemu, mržnju, pohlepu, i da, potisnute seksualne želje prema njegovim mladićima kod jednog od njih.

Nakon što je odradio trivijalnosti razgovora i čaja, pozove jednog od ljepotana koji se pojavi sa srebrnim pladnjem na kojem se nalazio maleni laptop i mala tanka crna kutija. Caleb uzme kutiju i otvorи je tako da posjetitelji mogu vidjeti maleni neuništivi disk koji je blještao kao dragulj na jutarnjem suncu.

- Šesto gigabajta podataka, zajedno s uputama. Sitnica, ali profit koji možete ostvariti je bajkovit. Stvari o kojima možete samo sanjati, a do sada ste vidjeli samo maleni djelić.

Obojica su se nagnula naprijed s pohlepotom koja je isijavala iz njih. Caleb zatvori kutijicu sa smiješkom i baci je sebi u krilo.

- Čim moja banka dobije potvrdu o vašoj uplati, možete je dobiti - gurne maleni laptop prema jednom od njih.

- Ne bojite se za svoj život, gospodine Verdi, s obzirom na stvari s kojima trgujete? - upita ga jedan od njih, dok je drugi lupkao po tipkovnici.

Zabavljen je pratio tok njegovih misli koji je redao scenarije kako da se dočepaju svega što ima, a da ne moraju licitirati ogromnim svotama koje je zahtijevao od zainteresiranih strana.

- Ne - odgovori mu - imam još dosta toga što bi nestalo s mojom smrću. A osim toga - zagleda se u sugovornika pogledom koji kod ovoga proizvede naglu oštru glavobolju i probudi neke od njegovih najintimnijih strahova - ja sam čovjek koji umije brinuti za sebe.

Otišli su, napola sretni, napola zabrinuti. Caleb se zavali uz zadovoljni uzdah, s rukama iza glave i blaženim smiješkom na licu, ponovno u ležaljku. Isključi se iz okoline i, zagledan u daljine, stopi s dubokim plavetnilom.

* * *

Tišina je bila potpuna, samo je lagano pucketanje dopiralo od izgorjelih dijelova šume. Utihnuli su pucnjevi i krici životinja, nestalo je i zračne buke. Walter se polako, s mukom, pridigne iz svoje rupe. Otkada se ispružio u njoj, prošlo je desetak minuta, subjektivno rastegnutih preko vječnosti.

Osjećao se kao naplavina zaostala nakon plime, koju je olujno more danima

nemilosrdno valjalo. Polako se spuštao niz brijeđ, dok nije primijetio da je pogriješio put. Ovo nije bilo mjesto na kojem je ostao Jaqui. Možda je Caleb otrčao u ovom pravcu? Više ga nije bilo briga tko će ga naći. Imao je osjećaj da je jedini preživio.

Onaj stravični osjećaj nestvarnosti što ga je rastvorio i uskomešao kao sitna zrnca šećera, sad je nestao. Vukao se po šumi, hodajući u istom smjeru, sve dok nije naišao na truplo. Znatiželjno ga osmotri, bez imalo straha. Jedan od protivničke strane. Izgledao je raznesen iznutra, kao da je progutao bombu. Malo dalje je naišao na još jednoga. Ovaj je bio u još gorem stanju. Razasut preko nekoliko kvadratnih metara, s dijelovima tijela koja su visjeli s okolnih stabala. Stresao se od jeze koja mu se spustila niz kralježnicu i krenuo dalje.

Sad je zbog nečeg bio uvjeren da je na pravom putu. Nastavio je rezignirano sve dok nije izbio na malenu čistinu. Ugleda Caleba kako leži nauznak, oslonjen na nešto što je moglo biti razlog svemu ovome. Walter potrči i spusti se pored njega. Bio je živ, zaključi, ali u gadnom stanju. Potpuno ispečene lijeve strane tijela na kojoj se vidjela i rana iz koje je po tlu isteklo dosta krvi. Gusta tamnoplava tvar prekrivala je ozlijedene dijelove i ulazila u ranu iz koje je krvarenje prestalo. Walter podigne njegovu glavu, a tamnoplava tvar na Calebu koja se nalazila i na dijelu njegovog lica, polako kreće prema njegovim rukama. Primijetio je

to u istom trenutku kad su njegove rukavice zaiskrile, a tvar se povukla.

Pustio je Caleba, više prestravljen širokim cerekom na njegovom licu i očima koje su se divlje trzale ispod kapaka u nekoj suludoj REM fazi. Posegne za svojom pljoskom, ali uvidi da ju je izgubio, vjerojatno je ostala u rupi. Calebova je bila prazna, probušena velikim vlažnim iverom. Osprnuo se oko sebe i dohvatio lijanu s jednog stabla. Snažnim i brzim zamahom, od kojeg ga je zaboljela ruka, odsječe metar dugi dio. Učinio je to vrlo brzo, da napetost ne povuče vodu iz lijane u njezine gornje dijelove. S tri savijena komada u bolnim rukama, vrati se do Caleba i kreće cijediti vodu u njegova usta. Pio je, ali cerek i dalje nije napuštao njegovo lice.

Walter sjedne pored njega, ne znajući što više da učini. Promatrao je dio strane letjelice pored njih. Ispruži lagano ruku i dodirne vršcima prstiju sivkasti materijal. Dobro došli u naš svijet mržnje i boli. Žao mi vas je, tko god da ste bili. Niste imali nikakve prilike od samog početka. I da ste se uspjeli spustiti, prožvakali bismo vas i ispljunuli. Iscjedili do zadnje kapi i preplavili vaše duše tamom naših strahova i ksenofobije. Postali biste idealan Pedro za sve naše kolektivne krivnje i osjetili bi na svojoj koži svu našu zavist, glad i pohlepu. Možda je bolje za vas da je ovako završilo.

Promatrao je nebo uzdignute glave, nastojeći uočiti barem neku pticu, kad već šuma oko njih nije ispuštala nikakve

zvukove. Krčanje i glas iz njegove kacige natjerali su ga da poskoči od iznenadenja.

- Moss, Noakes, Samuelson, Winters, čuje li me tko!?

- Ja - zakrklja Walter pa pročisti grlo - čujem vas, ovdje Samuelson. Sa mnom je i Moss, živ je, ali ozlijeden, a Noakes je u blizini, ranjen.

- Hvala bogu! - u dubokom Metzlerovom glasu se jasno čulo olakšanje.

- Pritisnite maleni prekidač na sredini vašeg pojasa zaštićen s okruglim poklopcem. - Walter učini što mu je rečeno.

- Imamo vas, stižemo za minutu.

Ostao je sjediti pored nacerenog Caleba, drven, umoran i ispražnjen. Obojicu su ih unijeli na nosiljkama u letjelice koje su stigle da ih spase.

* * *

Tri lika u glomaznim skafanderima zastala su ispred vrata koja su se otvorila uz lagan otpor. Zahvatio ih je blagi propuh koji se kretnao prema prostoriji u koju su ulazili. Prostor se nalazio pod negativnim tlakom zraka. Polako su se kretali obasjani ultraljubičastim svjetлом do vrata od nehrđajućeg čelika koja su zatvarala zračnu pretkomoru. Ušli su u komoru koja je bila cijela od nehrđajućeg čelika i u kojoj su postojale samo sitne rupice u zidu. Otvore vrata na drugom kraju, kad su se prva zatvorila za njima i krenu kroz hodnike gdje su se sa zidova, gusto nanizane, spuštale cijevi za dovod zraka.

Prošli su niz jedan od hodnika i ušli u jednu od soba. Dočekalo ih je glasno *Uu! Uu! Uu! Uu!* od grupe oskudno odjevenih muškaraca što su igrali poker za čipove za jednim od stolova. Walter podigne pogled sa šahovske ploče i još jedne beskrajne partije, s kojom je ubijao vrijeme zajedno s poručnikom Dysonom, pilotom jedne od letjelica. Otkada su Metzlerovi momci i *Rangeri* koji su sudjelovali u akciji u Petenu saznali da se u Institutu na biosigurnosnoj razini 4, u kojoj su se nalazili, većinom čuvaju majmuni na kojima se provodi istraživanje virusa, svakodnevne dolaske liječnika i bolničara u bioskafanderima razdragano su pozdravljali majmunskim glasanjem.

Nakon dvadeset i tri ubitačno dosadna dana koje su proveli zatvoreni u bolničkom odjelu razine 4 i Walteru je dolazilo da im se pridruži.

Čim su sletjeli sa svojim letjelicama na nosač aviona, dočekali su ih vojnici u zaštitnoj odjeći i maskama i ugurali u veliki kontejner s vlastitom opskrbom zraka, čije su otvore oblijepili širokom ljepljivom trakom. I letjelice kojima su došli i donijeli dio svemirskog broda, ubaćene su u slične kontejnere natopljene tekućim zelenim *EnviroChemom* koji je efikasno ubijao sve organizme. Prebačeni su transportnim avionom natrag u Države i dovedeni u vojnu bazu gdje su ih smjestili u karantenu najveće biosigurnosne razine. Određeno im je minimalno četiri tjedna za vrijeme kojih su

promatrani i ispitivani. Dio šume u kojoj su pronađeni dijelovi letjelice spaljen je iz zraka napalmom. Mornarički ronioci su još uvijek uzaludno pretraživali dno oceana u potrazi za još nekim komadom srušenog broda.

Nakon onoga što je video da se dogodilo s Calebom, Walter je potpuno odobravao takvo djelovanje, a kao biolog ga potpuno shvaćao. Ali to ipak nije umanjivalo dosadu. Srećom, sva dvadesetorka koja su bila zatvorena u bolničkom djelu s njim, bili su disciplinirani i dobro obučeni vojnici koji su ovo čekanje podnosili lakše nego on. Čuo je već nekoliko puta Wiseovu priču o tome kako je jednom osam dana čekao ukopan i kamufliran u uskoj rupi u nekoj afričkoj zabitici, čekajući da obližnjom cestom prođe njegova meta. Momci su uglavnom vrijeme kratili kartajući i gledajući televiziju. Posljednjih dana su omiljene bile SF serije u kojima glavni likovi izlaze na strane planete bez ikakve zaštite ili skidaju skafandere čim netko vikne: kisik! Takve scene su uvijek izazivale provale smijeha i negodovanja.

Metzler i major Nesbit, zapovjednik *Rangera*, ušli su u zajedničku prostoriju i prekinuli majmunske povike. Obojica su krenuli prema pridošlicama i ovlaš salutirali. Walter je sad prepoznao dva od tri lika u skafanderima, generala koji je zapovijedao Institutom i glavnog liječnika koji je imao čin pukovnika. Podigao se i krenuo prema

skupini zajedno s Dysonom. Možda napokon čuje nekakve novosti.

- Imate li što o Mossu? - Upita Metzler kojeg je zanimalo isto što i Waltera. Razgovor u prostoriji je utihnuo i ispunilo ju je napeto iščekivanje. Caleb je bio u posebnom odjelu u koji nisu imali pristup. Noakes se dobro oporavlja, iako su njegove ozljede i njihovo zacjeljivanje izazivale čuđenje kod liječničke ekipe. Prije sedam dana se priključio ostalima, ali bio je štlijiv i držao se povučeno. Nitko nije poricao da se dolje u šumi dogodilo nešto jako čudno što još nisu mogli objasniti.

- Nažalost, ništa novo, stanje je nepromijenjeno - glas je došao iz zvučnika ispod velike kacige bioskafandera - za nekoliko dana izlazite pa sam želio osobno s vama porazgovarati.

- Nije mi jasno kako do sada niste otkrili što je ono sranje i čemu služi? - pitanje je postavio Dyson koji je stao iza Waltera i navirivao se preko njegovog ramena. Odobravajuće mrmljanje je došlo od stola za poker.

- Poručniče, čujte - riječ je preuzeo liječnik - mi ovdje proučavamo viruse. Vlaknasti virus sastoji se od sedam bjelančevina od kojih za četiri još uvijek, ni nakon desetljeća proučavanja, ne znamo čemu služe. Za ono što je napalo Mossa još uvijek nismo sigurni niti je li biološko. Iako smo našli bjelančevine i jednostrukе i dvostrukе lance DNA i RNA, što je samo po sebi kapitalno otkriće, većinski sustav čine

uglavnom nepoznati polimeri vezani u duge molekule i odvojeni membranama. Našli smo i neke tragove polisaharida. Ali ne znamo niti kolika je uzajamna kontaminacija. Uza sve to, struktura mu se neprekidno mijenja, neki od nas su uvjereni da djeluje na kvantnoj razini.

- Još uvijek niste našli načina da to izvadite iz njega - bio je to ponovno Metzler, smrknutog lica.

- Ne, to je duboko u njemu, isprepleteno sa živčanim sustavom i unutar mozga. Njegov elektroencefalogram pokazuje neuobičajenu aktivnost i to od dijelova mozga od kojih to ne očekujemo. Čak nije izgubio gotovo ništa na tjelesnoj masi i potpuno je zdrav, stalno s onim izluđujućim sretnim osmjehom na licu. Jedino je bilo kakva komunikacija s njim nemoguća. Ni one sićune kristaliće koji su mu stisnuti u desnoj šaci nismo još uvijek uspjeli odstraniti.

- Imate li barem kakvu teoriju? - Upita ga Walter.

- Teoriju? - nasmije se ovaj zvukom iskrivljenim kroz zvučnik odijela - Mogli bismo sastaviti knjigu od teorija. Od onoga da je riječ o vanzemaljcu parazitu do pogonskog goriva svemirskog broda, kvantnog kompjutera za upravljački sustav, hrane, kućnog ljubimca ili da to nije strani brod nego naš kojeg je crvotočina bacila u prošlost, zbog DNK kojeg smo otkrili, i tako dalje sve do onih potpuno ludih.

- Pa, barem su inženjeri NASA-e sretni s materijalima letjelice koje smo im poslali - nadoveže se general - još uvijek se štipaju uvjeravajući se da su budni. S vama sam, doktore Samuelson, htio posebno razgovarati. Vi ste ovdje jedini civil. Iako Metzler i njegovi ljudi nisu službeno pripadnici vojske Sjedinjenih Država, oni su još uvijek pod zakletvom i pridruženi našim snagama. Svi su položili prisegu i šutjet će o ovome ili mogu biti optuženi za izdaju. Pitanje je što ćemo učiniti s vama?

- Želim ostati - odgovori Walter.

Generalov osmijeh se jasno vidio i kroz već zamagljeno staklo kacige. - To je jedna od mogućnosti o kojima smo razmišljali. S vašim znanjem i iskustvom bili biste nam od koristi. Ali običan ugovor neće biti dovoljan. Morat ćemo Vas unovačiti. Uz pripadajući čin, naravno.

- Pristajem.

- Savršeno. Ostat ćete ovdje u Institutu i pridružit se timu koji radi na materiji koja se nalazi u Mossu. Nekako se spojila s njim, a sigurni smo i da postoji način da je uklonimo iz njegovog organizma i saznamo što je to i čemu služi.

Walter ga zamišljeno pogleda, sada smiren i bez one nervoze koja ga je opsjedala zadnjih dana.

- Jedna osoba mi je jednom rekla, kad znaš da se nešto može učiniti, trebaš samo pokušavati, sve dok ne uspiješ.

- I to je točno ono što ćemo uraditi.

Iskusni majstor kratke forme ponovno nam donosi jednu hard priču.

Zoran Vlahović

PITANJE POREZA

Branitelj je ustao uz prividni samopouzdani osmijeh. U sebi nije bio ni iz blizu miran kao što je pokazivao prema van... Ovdje se radilo o *puno većoj stvari od obične porezne tužbe*.

Ukoliko ova tužba prođe, **SFL** - u kojem je i sam imao dobar udio, te bio jedan od osnivača i članova "unutarnjeg kruga" - uredno može zatvoriti vrata.

Budućnost tvrtke bila je na kocki. Još gore, možda je pod znak pitanja došao i sam prodror u svemir, dakle preživljavanje čovječanstva, dugoročno gledano. No, *to* nije smio reći, a da ne ispadne naivna idealistička budala ili luđak koji izaziva podsmjeh.

Ne da *nekakav* profit ne bi ostao, a dosta bi se dobilo i rasprodajom *shuttleova* i parkirnih instalacija u eliptičnim orbitama... Što je gotovo sigurno i bio *nečiji* (vjerojatno državni) interes iza ove "protumonopolističke" tužbe. Vlade nikada nisu sa radošću gledale razvoj privatnog poduzetništva u zonama koje su do tada bile *njihovo* monopolističko područje. Ako **SFL** propadne, vlada će za sitniš preuzeti njezinu imovinu.

Nastojeći ne izdati nervozu, okrenuo se tribunalu uz blagi naklon, pa prema punomoćniku tužitelja, službenom predstavniku porezne Uprave: "Možete li mi, *molim vas*, objasniti temelj Vašeg zahtjeva za isplatu... Kako ste to sami formulirali, *zaostataka poreza na dobit?*" Pazio je da ne zazvuči suviše drsko ili cinično, zbog mogućeg vrijeđanja suda ili protustranke, ali i da naglašavanjem dade na znanje što doista misli o istome.

Poreznik, neugledni sivi čovječuljak kome je jednako na čelu moglo pisati "činovnik" ili "kancelarijski štakor", izgledao je iskreno iznenaden pitanjem: "Pa vi ostvarujete *dobit* na vašem proizvodu!"

Tu sam te čekao, pomisli branitelj. *Nikada ne reci NAŠ proizvod. Mi to nikada nismo izjavili.* Prijeđe u protunapad: "Proizvodu koji prodajemo, molim. Kako u njegov razvoj ili proizvodnju nismo uložili ništa, nema pravnog temelja da ga na bilo koji način svojatamo kao *svoj* proizvod... Kao ni itko drugi, u ostalom. Proizvod je bio tamo gdje jest već milenijima i slobodno možemo reći da ga ima u neograničenim količinama."

Lagani kikot iz publike, zasada je išlo dobro. Branitelj nastavi: "Svojim oduzimanjem nikoga ne oštećujemo", primijetio je prikrivene osmjehe i na licima nekolicine porotnika i prigušio vlastiti: "Da ne spominjemo činjenicu kako **SFL** nije registrirana kao *proizvodna* već *transportna* tvrtka i prema svojoj registriranoj djelatnosti ni nema pravo išta proizvoditi. Također, kako se *sva* kako-je-vi-ono-zovete dobit od povratnog *payloada*, ili 'isplativog tereta', prebacuje na smanjenje cijene uzlaznih tereta za orbitu u našim letjelicama, spomenuta 'dabit' samo je pravna fikcija."

"K tome, izraz 'proizvod' možda bi se mogao odnositi na same kontejnere u kojima isporučujemo takozvani proizvod, ali oni su patentirani dijelovi naših letjelica, koje zakupljujemo uz uplatu pologa koji jedva pokriva nabavnu cijenu novih u slučaju gubitka. Na samom *povratnom teretu* **SFL** nema zarade, pa time automatski nema ni dobiti!"

Što naravno nije bila prava istina, ili (u najmanju ruku) ne potpuna. Zarada od *proizvoda* išla je u financiranje istraživanja dopunskih snižavanja cijene uzlaznih i izvanatmosferskih letova.

Jer letovi su *moralni* postati jeftiniji, i još jeftiniji, Iz najjednostavnijeg zamislivog razloga: ljudi su se morali otisnuti s ove grude ako žele preživjeti... Dok god su svi ljudi na istom planetu, dovoljan je samo *jedan* veliki kamen, ili jedan luđak s

dovoljno velikom bombom, pa da nas više ne bude.

No, uz sve manje proračune, uz par ne tako bitnih, ali spektakularnih nesreća poput *Challenger*a, vlade koje su uopće ulagale u svemirska istraživanja i let svele su programe na sonde *Traveller* za prikupljanje podataka polaganim kruženjem Sunčevim sustavom, pri čemu bi sonde svakih par decenija ušle u povratne putanje radi remonta... Na automatske, *robotske* letjelice. Ostavljajući ljude *dolje* u "sigurnosti".

Zato je "unutarnji krug" sanjara osnovao **SFL**. Iz *viših* razloga koliko i iz čisto sebičnih. Oni nisu željeli savršene slike Saturnovih prstenova ili virtualnu vožnju telefraktorom po pustim površinama Plutona ili Merkura. Oni su, bez obzira na opasnost i nesigurnost, željeli otići tamo! *Dodirnuti* kamenje i stijene koje drugi čovjek još nije dotaknuo, *svojim očima* vidjeti zalazak sunca na Titanu, *vidjeti* Charon kako izlazi iza horizonta, ili poravnanje Jupiterovih mjeseca... Oni su, možda netočno, sebe smatrali zadnjim sanjarima.

I bili su voljni boriti se za svoj san.

Pronalaskom jedne rupe u zakonu uspjeli su prebaciti fondove i ostvariti profit kojim su dovoljno ubrzali zamašnjak progresa da za svojih života ostvare svoj san.

Naravno, ni to nije smio reći.

Prekinuvši svoje razmišljanje koje je trajalo tek djelić sekunde od zadnje rečenice, branitelj se šarmantno osmehnuo

prema poroti, pa prema trojci sudaca: "Mislim da je naš slučaj jasan i zahtjev porezne Uprave za isplatom poreza na nepostojeću dobit može biti presuđen na samo jedan način."

Vjerovao je u slučaj, kao i u **SFL**, a nepristrano gledano, završna riječ poreznog tužitelja bila je duga, zamorna i nekoherentna, pozivajući se na maglovite presedane izbjegavanja poreza na usluge i informacije, što realno gledano nije imalo nikakve veze s ovim predmetom. Jednostavno rečeno, bio je dosadan Ali, opet...

Ako je država *doista* odlučila preoteti **SFL**, i ako sudci drže do svojeg posla više nego do etičkog smisla pravde... Onda su sve oklade propale, a pravila otišla niz vodu. Prerano, skoro dvije godine prerano. *Ikar*, u neupadljivom parkirnom visokoorbitalnom hangaru, još nije bio spremam za let... Većina komponenti bila je još u tvornicama, čekajući dovoljno slobodnog prostora između plaćenih uzlaznih tereta.

Ako izgube, još jedino mogu...

Ne, nije imalo smisla slijediti san u smrt, u nedovršenom brodu, s nepouzdanim sustavom za održavanje života. Pitao se,

negdje u svojoj nutrini u kojoj nije mogao lagati samom sebi, hoće li i ostali tako misliti, ili će koji od njegovih prijatelja vizionara *svoj* san ocijeniti vrjednjim od života u sigurnosti? I treba li ih žaliti ili im zavidjeti?

Novinari 3D-a čekali su sa skoro jednakim nestrpljenjem kao i branitelj. Jedan od sudaca razmatao je starinski papir s odlukom porote. Dok se predsjednik vijeća ispod glasa konzultirao s ostalim sucima, branitelj se skoro srušio od napetosti, ali je umjesto toga stisnuo zube. Frajerski je napeo kragnu svojeg pomodnog sportsko-konzervativnog odijela od ekološki ponovno prihvatljive kože, pa se široko osmjehuo sa sigurnošću koju nije osjećao i ustao saslušati objavu presude.

Predsjednik sudskog vijeća čitao je uvod presude, naslov i sastav suda, sastav porote, naziv tužitelja, tuženika, imena punomoćnika... Sekunde su se razvlačile... Na posljetku, došao je do izreke.

"Prema ocjeni ovog suda, **SFL** nije prekršio niti porezne, niti monopolističke zakone, pa i dalje ima pravo opskrbljivati svoje potrošače najjeftinijim *vakuumom* na tržištu."

Robert Anson Heinlein

Čuvajte se žestokih pića. Od njih vam se može dogoditi da pucate na poreznike... I promašite.

Galaktički književni leksikon: Juliet E. McKenna

Gošće ovogodišnje pazinske konvencije, Istrakona, engleska je spisateljica fantasyja Juliet E. McKenna. Rođena je 1965. godine, od malih nogu općinjena je klasičnim mitovima, poviješću i književnošću, što ju je ponukalo čitati znanstvenu fantastiku, fantasy i kriminalističke romane. Diplomiravši na Oxfordu latinsku i grčku povijest i književnost, objavila je svoj prvi roman 1999. godine. Danas živi u Oxfordu s mužem i dva sina. Tijekom konvencije oduševila je sudionike svojom pristupačnošću te istinskim spisateljskim entuzijazmom. Preporučamo njezinu web stranicu: <http://www.julietemckenna.com>

Juliet E. McKenna: PIŠEM VISOKI FANTASY

Razgovarao: Boris Švel

Parsek: Biste li bili ljubazni i opisali nam svoj rad?

McKenna: Pišem "visoki" fantasy što znači avanturu s mačevima, čarolijama, čarobnjacima i zmajevima, no nastojim je učiniti što je god moguće realističnijom. Nastojim se držati podalje od kraljeva i prinčeva. Volim gledati fantasy s motrišta običnih osoba, svakako u prvoj seriji knjiga. Volim pokušavati i naći novi način gledanja stvari. U mojoj prvoj seriji knjiga, svi ljudi o kojima se radilo bili su ljudima s rubova društva. Nisu bili važni ljudi, ljudi koji donose odluke, ali našli su se zahvaćeni važnim događajima.

U svojoj drugoj seriji knjiga, središnji lik **jest** vladar; on je kralj, vojskovoda. No, on je u društvu gdje je magija zabranjena, gdje se smatra da previše narušava prirodni poredek stvari, dok se društvo u mnogome

oslanja na iščitavanje znamenja. Međutim, znatiželjna sam što bi se dogodilo da takvo društvo bude napadnuto magijom. Vojskovođa stoga treba odlučiti između promatranja kako kolju njegov narod, ili dogovora s čarobnjacima, što - prema postavkama njegove kulture - znači izdaju svega što je odgojen vjerovati!

Fantasy već dugo vrijeme odnosi prevagu nad čistom znanstvenom fantastikom. Čini li se i Vama da postoji takav trend?

Da, to je svakako vidljivo u Britaniji. Premda mislim da je jedno od najzanimljivijih područja ono gdje se susreću *fantasy* i znanstvena fantastika. Na tom području pišu se vrlo zanimljive stvari, od pisaca kao što su China Miéville i Justine Robson. Mislim da je znanstvena fantastika - ona visoka, utemeljena na znanosti - još

uvijek dosta krepka. U tom području ima izvrsnih pisaca. Charles Stross je nov pisac, silno uživam u njegovom djelima. Ljudi sve više govore o "spekulativnoj" književnosti, koja ide sve od zraka smrti i svemirskih brodova, do mača i magije. Premda ljudi imaju svoje vlastite interese, autori s oba kraja ovog spektra prilično se uzajamno poštuju.

Također recenzirate i podučavate kreativno pisanje?

Volim recenzirati budući mi je teško čitati *fantasy* i znanstvenu fantastiku radi užitka, dok radim na njima. Krivo gledam na stvari, jer sam jako kritična glede svojeg vlastitog rada. Stoga mi je to teško, ukoliko ih čitam u tom analitičnom raspoloženju.

Za pisca je važno vidjeti cijeli raspon onoga što se piše; trebamo biti informirani o tome što drugi ljudi pišu. Držim da je recenziranje jako dobar način za to.

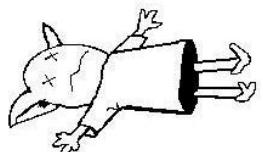
Što se tiče podučavanja kreativnog pisanja, postoji sjajna tradicija u znanstvenoj fantastici i *fantasyju*: etablirani pisci pomažu početnicima da razviju svoje vještine. Kad sam počinjala, imala sam od toga silne koristi, pa se osjećam obveznom

nastaviti tradiciju. Vrlo poznati pisci pokazali su mi tehnike, prečice, upozoravali me na greške. Ukoliko to mogu učiniti za sljedeću generaciju pisaca, onda sam otplatila svoj dug!

To je nešto kao *plaćanje dalje*, kako bi rekao Heinlein. Tko je podučavao Vas?

(Smijeh) Slušala sam Anne McCaffrey; puno sam naučila od pisaca kriminalističkih romana. U Oxfordu u Engleskoj (gdje živim), svake godine se održava kriminalistička konvencija. Puno sam naučila slušajući pisce poput P.D. Jamesa i Natashe Cooper. To je vrlo dobro izrazio Iain Banks kad ga je jedan novinar u Engleskoj pitao: kako možete pisati suvremene romane i znanstvenu fantastiku. Rekao je: stolar ima jednu kutiju s alatom, bez obzira radi li stolac ili regal. To je različito, ali rabite iste alate, koristite iste vještine. Zato idem slušati svakog pisca kojeg mogu, kako bih poboljšala svoje vlastito pisanje.

Najljepša Vam hvala!

Terry Pratchett

Fantasy je za um poput sobnog bicikla. Možda njime ne ćete nikamo otići, ali ćete ojačati mišiće kojima to možete. Naravno, možda sam u krivu.

Kina vrte, Čubi recenzira

KVČR #25: OBLJETNICA

Piše: Aleksandar Žiljak

Ovo, naravno, ako ja dobro računam. Ali, eto, par ljetnih naslova i nešto s DVD-a.

Hoist the Jolly Roger!

Evo, konačno, početkom ovog ljeta, nakon manje od godine dana, i trećeg nastavka serijala *Pirati s kariba* - u režiji Gore Verbinskog - ovaj put podnaslovljenoj *Na kraju svijeta*. Trilogija je završena, a je li i serijal?

Ono što sam čuo, prije nego sam otišao pogledati film, nije niti obećavalo, niti ohrabrilovalo. Te loš, te bezveze, te ovo, te ono. A i podugačak je, skoro tri sata. Pa sam u kino otišao pomalo sa strepnjom. I, vidi vraga, uz vrećicu kokica se prilično dobro proveo! Nakon prvog filma, *Prokletstva Crnog bisera*, uslijedio je i drugi nastavak, *Mrtvačeva škrinja*. Prvi mi je bio odličan, drugi znatno slabiji, iako sam si nakon drugog gledanja na DVD-u morao priznati da uopće nije loš: možda sam taj dan kad sam ga prvi put gledao bio neraspoložen, tko zna. I sad je tu konačno zaključak trilogije, koji me uspio držati tri

sata, a da mi ne dosadi i da me stolica ne počne žuljati.

Priča? Ukratko i bez spojlanja, prokleti monopolistički kapitalisti - Istočnoindijska kompanija - sve jače stežu obruč, ne birajući pri tome sredstva: vješa se sve po spisku, dosta da malo nekoga krivo pogledaš i već si optužen za pomaganje piratima, pa mastiš konopac. S druge strane, naši junaci, Elizabeth, Will Turner, vještica i kapetan Barbossa idu do kraja svijeta da izbave kapetana Jacka Sparrowa, zatočenog u škrinji Davy Jonesa (sada u službi podlih imperijalista). Ta škrinja, to vam je kao neko stanje permanentnog ludila (dakle, za Jacka Sparrowa sasvim normalno), gore od same smrti. U pomoć će pristići i kineski pirati, a konačno će se na skrivenom mjestu morati sazvati svepiratski sabor, e ne bi li se u borbi protiv premoćne flote Istočnoindijske kompanije, potpomognute nepobjedivim *Ukletim Holandezom*, prizvala morska nimfa Calypso, do tada magijom zatočena u smrtnom tijelu. Čijem? I kakvu to tajnu bol

skriva Davy Jones iza svojih pipaka? I tko će se konačno vjenčati s kime? A tko će postati novi kapetan *Ukletog Holandeza*? Pogledajte, pa vidite. Kao što rekoh, uopće nije tako strašno. Ne boli, vjerujte mi na riječ.

Eh sad, u čemu mi se čini da je osnovni nesporazum u percepciji filma? Ljudi su, pod utjecajem Johnny Deppova ludiranja u ulozi Jacka Sparrowa (te super je, te možda njegova najbolja uloga, a u stvari mislim da je Depp kalibar glumca koji bi Jacka Sparrowa morao biti u stanju odraditi zatvorenih očiju), zabo-ravili da su prvi *Pirati* zapravo bili o *Elizabeth*. U drugom je nastavku ona skoro pa svedena na sporedni lik, ali u trećem se ponovno Verbinski i njegovi scenaristi vraćaju na nju. To ne znači da je Keira Knightley u svakom kadru (nije da bih se ja bunio, naprotiv ☺), ali kad pogledate tko i kako pokreće stvari, tko umjesto bežanje poziva na borbu, tko je taj koji će poraz pretvoriti u pobjedu, i tko je taj koji će zapravo platiti najveću cijenu izvojevane slobode na morima (o piratima kao romantičnim buntovnicima i anarhoidnim *freedom fightersima* nekom drugom

prilikom), onda vidite tko je glavni u priči. Da se razumijemo, onako kako treći film završava, Elizabethina je sudbina prilično gorka, bez obzira na njezin uspon na (ionako klimavo) prijestolje piratske kraljice.

Doduše, istina je i moram priznati da film, iako itekako gledljiv, nije bez problema. Uvođenje kineskog pirata, kojeg glumi Chow Yun Fat, prilično je nepotrebno: jednostavno, taj lik (a ni sam

Chow, koji je jedna od zvijezda azijskog akcionog filma i kao takav nudi pregršt mogućnosti s kojima Hollywood ne zna što bi počeo) nije iskorišten. On je, čini se, poslužio samo da se Elizabeth dokopa ključnog privjeska potrebnog za oslobođanje Calypsa i kojeg treba donijeti na skup svih pirata. Potom on naprasno isпадa iz priče, na moje poprilično razočarenje. To je, međutim, tek najveći od balasta

kojim je brod zvan *Do kraja svijeta* natrpan. Ima tu, kao i u prethodnom nastavku, dosta viška i nepotrebnog, ali barem razmazano tako da ne gnjavi, bar ne previše. I malo više smislenosti u pojedinim scenama ne bi bilo na odmet: posebno se dečki lako izvlače na kraju, kad cijela nepregledna (ali, mislim, doslovno: brod do broda, cijelim

horizontom) flota Istočnoindijske kompanije jednostavno podvije rep nakon jednog izgubljenog broda. Međutim, u ovakvom filmu smo navikli na pretjerivanja, pa hajde. Malo će im teže oprostiti što je Kraken reduciran tek na strvinu izbačenu na plaži...

Osim toga, mislim da je film ostavljen otvorenim. Ne znam hoće li biti nastavaka, vjerojatno ovisi o uspjehu trećeg dijela, ali kako stvar završava, mjesta ima. Nekako imam osjećaj da ova piratska saga ne može biti okončana dok Jack Sparrow na kraju ne završi s Elisabeth... A holivuđani će već nešto smisliti da tako i bude. Jer, kako je onomad pjevalo Adam Ant: *It's your money that we want, and your money we shall have!*

O zmajicama i ljudima

Hollywood i *fantasy* se nisu baš jako voljeli u prošlosti. Hajde, zamislimo se malo koliko to pravih *fantasy* filmova, u smislu u kome se to danas i ovdje obično podrazumijeva - dakle, ogradićemo li se od raznih ekranizacija Šeherezade i antičkih junaka, kojih se snimalo do ranih sedamdesetih - ima? Mislim, jeste, ima ih: *Conan barbarin* (s besmrtnim Švarcijem, ali i podosta klonova s obje strane Velike bare), *Legenda* (vizuelno predivan, ali to uostalom važi za sve čega se Ridley Scott primio), *Princeza nevjesta*, *Willow* (ni jedan ni drugi me na prvo gledanje nisu baš odvalili, eto, ali i te kako imaju svoje poklonike),

Beskonačna priča (nisam gledao), *Zmajev srce* (dopao mi se!), uz možda još tu i tamo nečeg manje ambicioznog, uključivo i toliko-slabe-da-su-zabavni *Dungeons And Dragons*. Ima *fantasy* filmova, istina, ali u usporedbi sa SF-om ili hororom količinski znatno manje, a (vidjeli smo i primjer) često i kvalitetom slabijih.

A onda je, naravno, došao Peter Jackson i prenio Tolkiena na ekran, na oduševljenje jednih i zgražanje drugih. Osobno, iako Jackson ima pojedinih veličanstvenih scena, da sam se nakon gledanja trilogije našao ponukan čitati Tolkiena, nisam. To očito nešto govori o samim filmovima, je li? Međutim, ono što je Jackson učinio za *fantasy*, iz neke će se buduće vremenske distance možda moći uspoređivati s onim što je izvorna *Star Wars* trilogija učinila za SF. S jedne strane, Jackson je pokazao kako to tehnički može i treba (s danas dostupnim računalima) izgledati. S druge strane, kao što je Lucas od SF-a učinio materijal s *blockbuster* potencijalom, tako je to Jackson možda (ponavljam, za dokaz ili opovrgavanje ove tvrdnje tek treba proći neko vrijeme, desetak godina, recimo) učinio od *fantasyja*.

U međuvremenu, dobili smo prve *Narnijske kronike*, film za djecu koji je, koliko sam shvatio, dosta podbacio. Gledah i ne oduševih se previše, iako ima u njemu zgodnih stvari.

A sasvim svježe, tu je i *Eragon*, u režiji Stefena Fangmeiera, a po istoimenom

romanu Christopera Paolinija, tinejdžera koji je napisao *fantasy* roman i s njime postigao neviđeni uspjeh. To je već postala i trilogija (kao i skoro sve u *fantasyju*). I mi imamo sličan primjer: Zvjezdana Odobašić i njezin roman *Čudesna kraljušt* iz 1995., koji je napisala s petnaestak godina, izdalo ga je Znanje u biblioteci *Stribor* i dobitnik je nagrade ProtoSFERA. Roman nije postigao neviđeni uspjeh, nije prerastao u trilogiju, zapravo je Odobašička potpuno nestala kao spisateljica (barem koliko znam), ali je zato jedini suvisli (u smislu dade se čitati, ima glavu i rep, pa čak i neki stil) *fantasy* roman u Hrvata. Ilustrirao Igor Kordej. *But, I digress...*

Dakle, *Eragon*. Film, ne roman. Mračno doba. Svi su zmajevi i njihovi jahači pobijeni kad je na vlast došao opaki kralj (John Malkovich). Jedna princeza (Sienna Guillory) bježi, noseći zmajsko jaje. Sustignu je sile zla, jaje se dokotura do Eragona (Ed Speleers), seoskog dječaka i ne baš uspješnog lovca. Njemu se jaje izlegne i on postane sretni vlasnik zmajice (glas Rachel Weisz), koju, pod budnim okom viteza-latalice (Jeremy Irons) treba naučiti

jahati, da bi se oslobodilo princezu iz mračne tvrdave i da bi se u brdima skrivene pobunjenike obranilo od nasrtaja kraljevih legija. Nastavci slijede.

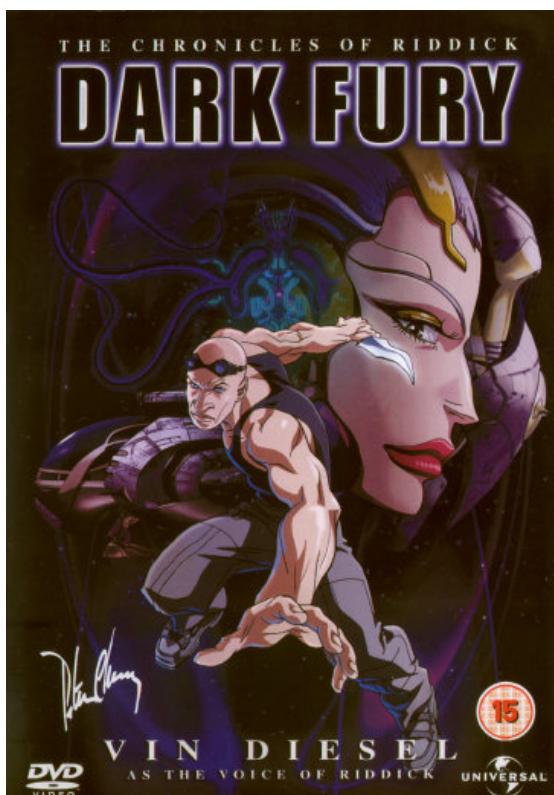
Eto, to je ukratko prepričan film. E sad, u čemu je tu problem? Da se razumijemo, s tehničkog je i zanatskog stanovišta *Eragon* sasvim solidno izveden. To nije neka niskobudžetna gluparija, već OK napravljen film, sa svim što takav film treba imati. Glumci su u redu, kako Jeremy Irons (dugo ćemo još pamtitи njegovo zafrkavanje u *Dungeons & Dragons*, gdje je očito odmah shvatio da je film

sranje i tako se i postavio), tako i oni manje poznati (Malkovich se pojavi u par minuta, sve u svemu), poput mlađahnog Speleersa, koji se sasvim OK snašao. Scenarij je pregledan, nije ni tako glup, režija je u redu, sve se to dade pratiti i čak nije ni posebno zamorno ili dosadno. Dakle, u čemu je problem?

Prvi i osnovni je u priči. Naime, kao prvo zamijenimo opakog kralja s imperatorom Palpatinom, a i Darth Vader je tu negdje. Princeza je, naravno, Leia, a jaje

su planovi Zvijezde smrti. Vitez je Obi-van, a jahači zmajeva su Jedi vitezovi. Sam Eragon je onda, sad već i tupi znaju, Luke Skywalker. Ima tu još neki klinac, ne znam baš da li bi odgovarao Han Solou, recimo da scenaristi (ili možda sam Paolini?) nisu uspjeli smisliti pandana njemu i Chewbacci. Ukratko, osnovni *storyline* je toliko očita kopija *Nove nade*, skoro jedan na jedan, da je stari čika George, da je bio malčice lošije volje, mogao čak poslati i strašne advokate na našu sirotu ekipu eragonovaca. Toliko o originalnosti. Da se to radilo kao zafrkancija, onda bi to bilo nešto drugo, ali nije, pa onda: toliko o originalnosti.

Drugi problem je u tome da, iako je sve itekako zanatski korektno napravljeno, nema ni trunke ičega preko toga. Dakle, *Eragon* je film koji je rađen po svim šablonama korporacijskog rada, napravljen je kako treba, ali je istovremeno cijepljen od bilo kakve spontanosti (originalnost smo već komentirali), duhovitosti, ne daj bože provokativnosti, žestine, jebi ga, živosti, da ne kažem života. Film uz koji se može potrošiti 100 minuta, ne boli, ali nećete se ni ne znam kako usrećiti, niti ćete išta posebno zapamtiti. Projek i ništa iznad toga. A to baš i nije jako lijepo za reći o nekom filmu.

Balkanska krčma

Evo još jednog nastavka serijala o našem najomiljenijem švaseru. *Riddickove kronike: Dark Fury* je animirani film autora Petera Chunga, poznatijeg inače po serijalu *Aeon Flux*, te radu na *Animatrixu*.

Priča, koju je smislio sam David Twohy, smještena je neposredno nakon što Riddick, imam i djevojčica pobegnu s Planeta tame. Kad ono, zgrabe njih nekakvi lovci na ucjene. Samo, to ovaj put nije neka prizemna bagra, već dobro organizirana plaćenička formacija, pod zapovjedništvom sofisticirane dame, što svemirom putuje u prilično velikom i luksuznom brodu. Dama, međutim, ima neobičan

hobi: od ozloglašenih ubojica pravi neku vrstu živih kipova, zamrznutih u suspendiranoj animaciji. Jasno, kako je Riddick najozloglašeniji od ozloglašenih, on bi predstavljaо pravi dragulj njezine umjetničke zbirke. Samo, kako privoljeti Riddicka na suradnju? Odgovor je jednostavan: nikako! A jednom kad se, k'o u balkanskoj krčmi, pogase svjetla, pa Riddick skine svoje varilačke naočale, sva ta

plaćenička bagra nema šanse koliko pahuljica snijega u paklu.

Dark Fury je solidno animiran film, vizuelno zanimljiv, s Vin Dieselom koji posuđuje glas crtanom Riddicku. Međutim, priča je, nažalost, prilično jednostavna i pravolinijska, bez svih onih finesa i tenzija koje čine *Planet tame* i *Riddickove kronike* svakog na svoji način vrlo zanimljivim, iako (kao i sve druge Twohyjeve uratke) ne i besprijeckornim SF filmovima. Nema tu neke ozbiljnije razrade likova, ničeg što već nismo vidjeli drugdje, nema ni podzapleta, ne daj bože političkih konotacija. I zato je *Dark Fury* ponešto bliјed i ne baš posebno pamtljiv, s ponešto zbrzanim krajem (film traje nepunih sat vremena). Tko voli Riddicka kao lik, neće biti nešto posebno razočaran, ali niti ushićen. Ostali, možda je bolje da ni ne uzimaju ovaj film u videoteci, a svakako ne ako nisu prvo odgledali *Planet tame*.

Transformatori, a nije Končar!

Dakle, kao što smo već u više navrata zaključili, holivuđani su već davno ostali bez inspiracije. Pa rade filmove na osnovu bilo čega, bitno samo da je već smišljeno i da se ne moraju mučiti. To je, naravno, prvo što pada na pamet svakom normalnom kad se spomene najnoviji ljetni hit *Transformers*, rađen po seriji igračaka. Da podsjetim, radi se o divovskim robotima što se po potrebi pretvaraju u automobile,

tenkove, avione i tome slično, a onda se međusobno mlate. Franšiza je poprilično stara, već desetljećima, bila je tu i crtana serija, pa i dugometražni crtić. Šta je onda natjeralo holivuđane da od toga rade film, ne znam. Da sam ga išao gledati već unaprijed ne očekujući ništa, to znam. Da sam se iznenadio...

Naime, *Transformers* u režiji Michaela Baya i Spielbergovoj produkciji je ispaо luđački i bezobrazno, skoro prostački zabavan film za kokičarenje i kao takav čak ne ni toliko glup koliko sam očekivao da će biti.

Priča? Zapravo, imamo čak tri priče, ali krenimo iz početka. Bijaše jednom davno u svemiru nekakva planeta na kojoj se razvila robotska civilizacija. Ishodište njihove moći je nekakva kocka. Kad su se zli potukli sa dobrima, planeta je raznesena, a kocka je odlutala u bespuća svemirske zbiljnosti. Pa su i zli i dobri krenuli u potragu za njom...

Vrijeme današnje. Odred specijalaca u Perzijskom zaljevu vraća se u svoju bazu i odmara nakon zadatka. Kad ono, bazi prilazi nepoznati helikopter, sa serijskim brojem jednakim helikopteru koji su Ameri spušili u Afganistanu par mjeseci ranije. Jasno, to je dovoljno da se helikopter dočeka pod oružjem. Kad se letjelica konačno spusti u bazu, i kad je vojnici opkole, na njihov se užas ona pretvara u mehaničko čudovište što najprije razvali sve oko sebe, a onda pokuša upasti u vojne računalne sustave. U cijeloj

toj tarapani, naši specijalci uspiju, dok oko njih padaju tenkovi i gore avioni, kao jedini preživjeli pobjeći u pustinju...

U međuvremenu, negdje u prosječnom američkom gradiću... Naš junak, tinejdžer, kupuje svoji prvi auto. Pod malo čudnim okolnostima, zapadne ga pošteni sportski model, malo star i ofucan, ali koji ispod haube ima trista čuda, između ostalog solidnu motorčinu. I koji točno zna koju muziku opaliti za zbariti najpoželjnijeg komada u školi...

U međuvremenu, u Pentagonu... Ministar obrane (Predsjednik je šonja koja po *Air Force One* štipka stjuardese i ne radi ništa) diže sve na noge. Baza im je razvaljena do posljednjeg čovjeka - bar su takve informacije - i sad na brzinu skupljeni mladi hakerski i kriptološki geniji trebaju izanalizirati signal uhvaćen prilikom upada u kompjutere, e ne bi li vidjeli tko ih je to napao (uobičajeni sumnjivci se znaju), pa da mu se - vojničkom terminologijom - ujka Sam najebe majke.

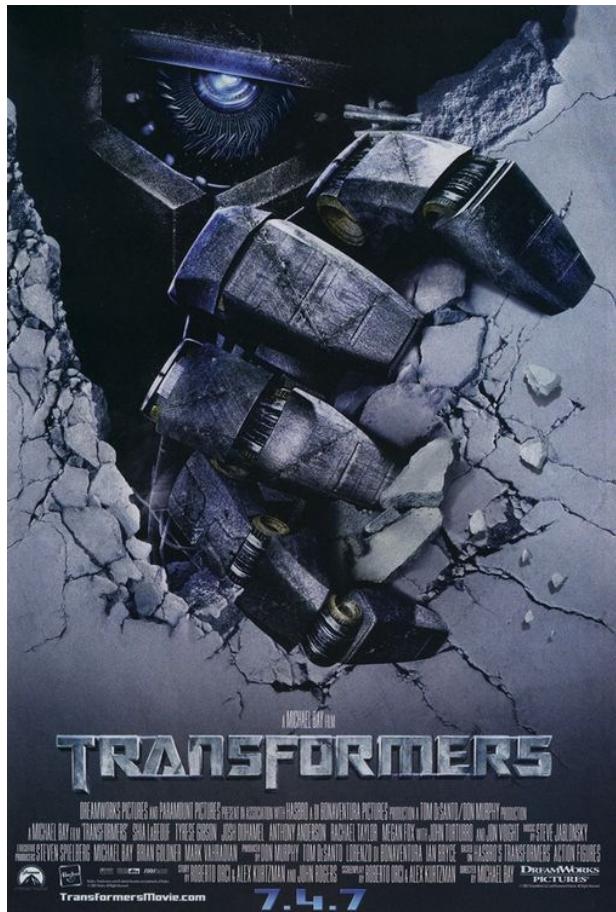
Stvari se, međutim, komplikiraju. Specijalci u pustinji imaju smrtonosni okršaj s novim mehaničkim čudovištem. Dečko

shvati da mu je auto *vrlo* čudan, između ostalog sam od sebe odlazi na noćne vožnje. Hakerska genijalka u Pentagonu bude svjedokom novog upada u sustav i shvati da je signal krajnje neobične strukture. I ubrzo se svi nađu usred obračuna dvije skupine transformera, dobri i zlih. Naime, tražena je kocka završila na Zemlji i o tome tko će je se prvi dokopati ovisi (a što drugo?) sudbina slobode, demokracije i života *as we know it*.

OK, da ne prepričavam dalje, to je dovoljno sadržaja. E sad, kao što rekoh, iz ovakve, bazično, gluposti uspio je ispasti vrlo zabavan film. Doduše, ne bez svojih problema.

Ono što su fanovi dotičnih igrački već primjetili, *Transformers* se pri povijeda iz vizure ljudi. Izvorni crtići su kao glavne likove imali robote i ljudi su tu bili statisti koji spašavaju glavu. Ovdje su

ljudski likovi oni kroz čije se oči sve promatra, i osobno smatram da je to jedna od boljih scenarijskih odluka. Imamo tri priče (za dodati je još i jednu staru arktičku ekspediciju) koje relativno brzo konvergiraju. U svakoj priči imamo grupu likova: specijalci u arapskoj pustinji; tinejdžer, njegova novopečena cura i

roditelji; ministar obrane, generali i stručnjaci u Pentagonu. Ti likovi, svatko na svoj način, bivaju uvučeni u konflikt dvije grupe transformera i, jasno, nakon što se udruže s onim dobrima, značajno doprinose ishodu završne bitke. Kao što rekoh, ovo je samo po sebi OK. Ono što *jest* problem je poprilični višak likova i karikiranje većine njih.

Naime, *Transformers* su dobrom dijelom tinejdžerska komedija. A američke tinejdžerske komedije baš ne prikazuju američke tinejdžere u najboljem svjetlu. Svi su ili šmoklje ili testosteronom nabrijani agresivci, redovito prilično kratke pameti koja se vrti samo oko toga kako negdje umočiti. Koliko se ja sjećam svojih tinejdžerskih dana, imao sam i drugih briga i zanimacija. Tu su još i roditelji, ne baš puno pametniji od svoje djece i tu stvari hoće biti pomalo iritantne. Srećom, Bay uspijeva držati ekipu koliko-toliko pod kontrolom, pa većina štosova *jest* smiješna, a da stupanj debiliteta ipak nije prevelik. Ja, naime, nisam čovjek koji humor izjednačava s kretenizmom, što je problem današnjeg shvaćanja komedije u mnogim glavama. Cijelu sliku uljepšavaju i jebozovni komadi, koji, ako ćemo iskreno, kao da su ispali iz nekog drugog filma, recimo onakvih kakve je u stara dobra vremena radio James Cameron. A i naš šonjavi dečko se pokaže popriličnim frajerom i junakom, i to postane prilično naglo i bez nekog očitog i logičnog prijelaza, ali to su već uobičajeni problemi s

likovima u prosječnoj *blockbuster* produkciji.

Isprepletен s tom tinejdžerskom komedijom je tipični *Michael-Bay-movie*, dakle viskooktanski koktel pirotehnike, automobilskih jurnjava, pucnjave i transformirajućih robota, koji opija čistom kinetičkom energijom mehaničkog nasilja/akcije. U tome se Bay isprofilirao kao majstor i to je ono zbog čega se sve ovo ostalo dade podnositi. Onda mu možemo oprostiti i višak likova, posebno kad u priču uđu i ljudi u crnom - da, dečki su uspjeli u sve uklopiti i dijelove *X-files* mitologije.

K tome, očito Amerima ne ide u Iraku, pa pada i nivo patriotske nabrijanosti koji bismo mogli očekivati. Dok su s jedne strane vojnici heroji bez straha i mane, ostatak hijerarhije prikazan je s daleko ironičnijim odmakom. Kao što smo već rekli, od Predsjednika nikakve koristi, više je teret o kome se mora voditi brigu. Super-tajni Sektor 7, zadužen za kontakte s izvanzemljcima, kao da je pobegao iz neke parodije Leslie Nielsenovskog tipa. Cijelu priču vodi ministar obrane, kojem sistem funkcionira toliko efikasno da u jednom trenutku mora sam uzeti sačmaricu u ruke, a sudbina nacije i čovječanstva ovisi o radio uređaju iz ljeta gospodnjeg cca. 1935. A činjenica da su svi zli transformeri uzeli oblik američkog vojnog i policijskog hardvera u tom kontekstu pomalo smrdi na subverziju.

Naravno, ima tu tipičnih Bayevih fora, tipa narančasti sumraci i zore, pekmeženja oko supruge i tek rođene kćerkice zapovjednika specijalaca, patetike, *slow-motiona*, pa čak i nešto autoironičnih referenci na ranije uratke. Tu je i scena sa djevojčicom na rubu bazena iz kojeg je upravo izašao transformer, koja je očito Spielbergov doprinos cijeloj kaši. Jasno, svi skupa pokažu poprilični nivo gluposti kad završnu bitku s Hooverove brane mjesto u pustinju prenesu u grad, gdje će kolateralna šteta i žrtve biti najveći.

Pomalo da rezimiramo. Kao nedostatak, *Transformers* imaju previše likova, od toga mnogo karikiranih, previše se oslanjaju na sumnjivu tradiciju tinejdžerske komedije i imaju podosta rupa općenito. Jebi ga, na par se mjesta čini kako Michael Bay čak ima problema s elementarnom logikom filmskog vremena.

S druge strane, imamo obilje furiozne *mecha*-akcije, solidno izrežirane i izvedene, uz neizbjježnu kompjutersku grafiku. Većina humora funkcionira i pruža dobrodošli predah između dvije transformerske bitke. Glumci su listom vrlo raspoloženi i iz uloga koje su im napisane - ne bez problema - izvlače i više no što se očekuje. A kao što smo primjetili, ima čak i po koja žaoka na vojni *establishment*, što je također nešto što u ovakovom filmu ne očekujemo.

Sve u svemu, *Transformers* su solidna zabava, koja je doduše mogla biti i bolja, ali koja svejedno drži kroz svoje trajanje,

naravno, ako ne očekujete previše. A što bi se zapravo i moglo očekivati od izvorne franšizirane premise, dobro je pitanje. Ovako kako jeste, film je dobro prošao, hvale ga čak i braća Srbi na forumu *Znaka sagite*, a smiješe se i nastavci.

Zombi-dernek

Robert Rodriguez je režiser pozamašnog opusa, koji je pažnju privukao ekstremno *low-budget* sirovim akcićem *El Mariachi*, snimljenim za dva tjedna s nekim smiješnim parama, za koje se danas ne da kupiti ni malo bolji auto. Onda je, kad je potpao pod okrilje studija i skompaо se s Quentinom Tarantinom, uslijedio bogatiji *remake/nastavak Desperado* (meni osobno drag). Potom je tu bio *Od sumraka do zore*, hibrid tarantinovskog ultranasilja i bajkerske verzije *Bala vampira*, koji me nije baš oduševio, ali je uspio prerasti u zasebnu franšizu. Mislim da sam *The Faculty* preskočio. *Spy Kids* serijal od tri filma mi je bio OK: čovjek je napravio inteligentne špijunske parodije za malo stariju djecu. Na istom je tragu, pretpostavljam jer nisam gledao, bio i *Avanture Shark Boya i Lava Girl*. U ovom se filmu, kao i u *Spy Kids 3*, čovjek igrao s 3D-tehnikom, što hoće iritirati ako nemate one nesretne crvenozelene naočale. (Ima razloga zašto je ta tehnika, iskušana još tamo 1950-ih, brzo potonula u zaborav. Koliko vidim, ni Rodriguezov eksperiment nije pustio

korijena.) Nastavak *Desperada*, *Once Upon a Time in Mexico* me razočarao. *Sin City* mi je bio sasvim u redu, vizualno i sadržajno zanimljiv prijenos Frank Millerovog *ultra-noir* strip-a na film. Konačno, tu je i *Planet Terror*, Rodriguezova polovica projekta *Grindhouse*, kojom ćemo se sada baviti.

Grindhouse su Tarantino i Rodriguez zamislili kao *hommage* ofucanim kinima i dvostrukim projekcijama u kojima su se vrtjeli eksploracijski (čitaj jeftini, i budžetski i po umjetničkim ambicijama) filmovi, od kojih su neki u zadnjih tridesetak godina dostigli kulturni status. Bilo je tu bajkerskih šora, horora, SF-a, akcije, čega sve ne. U našoj metropoli (ha!), koja je uspjela u petnaest godina zatući sva prava kina i zamijeniti ih *shopping-mall*-konfekcijskim dvoranama koje jednako tako zjape 80 - 90% prazne, najbliži bi ekvivalent u samom centru grada vjerojatno bilo kino *Kosmaj* (danас *Grič*, trenutno nema predstava), gdje se sedamdesetih i ranih osamdesetih skupljala školska mularija, obično lošijeg prosjeka ocjena, i uživala u špageti-vesternima, kung-fu filmovima, pustolovnim tabačinama Buda Spencera i Terenca Hilla, *softcore* porniću ili nekom japanskom *Godzilla-trashu*.

Dakle, *Grindhouse* su trebala biti dva filma, jedan Quentinov, jedan Robertov, s foršpanima za nepostojće filmove. U Americi se sve prikazivalo zajedno i trajalo je preko tri sata. K tome, dečki su imitirali obično katastrofalno stanje kopija koje su se

vrtjeli u takvim nereprezentativnim dvoranama: tako imamo krčav i škripav zvuk, izgrebeni film, ponekad čak i progoren, izostavljene role i slične uživancije koje su gledanje takvih filmova pretvarale u pravu malu avanturu. Srećom, nisu išli do krajnosti pa pobrkali role, što se isto tako znalo događati! (Tko god je dovoljno star da je gledao ljetne projekcije sedamdesetih i osamdesetih po domovima kulture uz našu obalu, zna o čemu govorim.) Čak su i plakati dizajnirani tako da izgledaju ofucani, zaderani i pedeset puta presavijani.

Naši su distributeri projekt prikazivali kao obična dva filma: prvi je u kina išao Tarantinov *Death Proof*, koji je sat i pol dobro napisanog i glumljenog ženskog *yap-yap-yap*, s jednim krvavim sudarom u sredini i jednom potjerom na kraju. Samo činjenica da film nije predugačak spasila je ovu priču o manjakalnom kaskaderu, koji svršava kad se svojim posebno ojačanim autom čeono zabije u kola puna dobrih, lajavih i emancipiranih komada, od dosade.

Drugi je film u projektu Rodriguezov *Planet Terror*, i njemu se, čini se, pripisuje velika zasluga za neuspjeh cijele ideje. U suštini, *Planet Terror* je film o početku epidemije, potaknute zagonetnim bojnim otrovom, koja ljude pretvara u zombie. Pratimo kroz niz likova kako se zaraza širi i kako naši junaci i (posebno) junakinje pokušavaju probiti zombijevski obruč. Tu je negdje i zagonetna grupa američkih specijalaca, a početak se čitave gužve vuče

sve do lova na poznatog nam bradonju u afganistanskim gudurama.

Problem je u tome što je *Planet Terror* zamišljen kao revival/kopija/imitacija zombi filmova, od kojih je vjerojatno najpoznatiji Romerov serijal o živim mrtvacima, a u video-igrica verziji *Resident Evil*. Odatle, možda iz istovremene težnje za nekakvim ironičnim odmakom, imamo karikirane likove, neoriginalni i skoro nepostojeći zaplet i rasplet kakav je već za takav tip filma standardan, naime uništenje civilizacije kakvom je znamo.

Rodriguez u filmu ide za maksimalnom krvavošću, odvratnošću, brutalnošću i akcijom (što kod njega nije ništa novo), ubijajući time već skoro u početku bilo kakvu napetost koju je u jednom trenutku čak i počeo stvarati. Osim toga, sve skupa vrlo brzo prelazi u groteskno pretjerivanje, koje bi Amerima možda i trebalo biti zabavno, ali ovdje, bojam se, gdje ljudi bez noge stjecajem svježih povijesnih okolnosti ima podosta, može čak biti i neukusno. Takav nedostatak mjere je on pokazao još u *Od sumraka do zore*, gdje je također rezultirao gubitkom identifikacije s bilo kime i bilo čime. Znam da se eksploracijski filmovi, kojima je projekt *Grindhouse* posveta, obično ne mogu pohvaliti nekim posebnim osjećajem za ukus, ali se postavlja dobro pitanje do kada će Tarantino, a s njime i Rodriguez, kopati po arheološkim ostacima svekolike filmske kulture u potrazi za ikakvim tračkom

inspiracije. Nije da to ne rezultira i dobrim stvarima, poput *Kill Billa*, također kolažem Tarantinovih filmskih reminiscencija na sedamdesete, ali nekakav bi pomak sad već bio i više no dobrodošao.

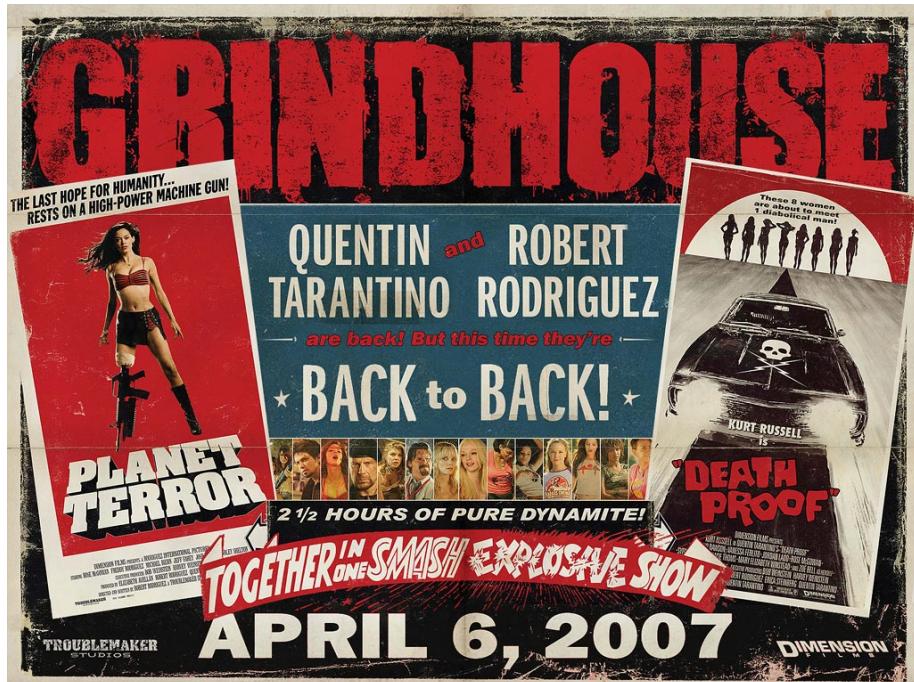
Najzad, mislim da se tu radi o fundamentalnom promašaju. Naime, čini se da Tarantino, a sve izgleda da je on pokretač cijelog projekta, uporno pokušava eksploracijski film dignuti na nivo *blockbuster*. Smatram da tu čini ozbiljnu grešku u koracima. Da elaboriram, pa ako me ima tko opovrgnuti, neka izvoli.

Eksploracijski film (da ne kažem *trash*: možda tek treba ustanoviti radi li se o potpuno zamjenjivim sinonimima) je, bar tako mislim, rezultat činjenice da je potreba za novim naslovima velika - danas je jeftina kina zamijenilo video-tržište - a količina para i talenta potrebnog da se ti naslovi proizvode ograničena. Dakle, eksploracijski film će najčešće biti smeće koje rade ljudi bez talenta i bez puno para. S druge strane, ako iskrne čovjek s talentom, tada to poprima daleko ozbiljnija obilježja, možda čak i umjetničkog djela, sa porukom i značenjima koja proizlaze iz kulturnih, društvenih, povijesnih i/ili političkih okolnosti u kojima je nastao. Tu eksploracijski film nadrasta svoja niskobudžetna ograničenja i podrijetlo te postaje ozbiljni kulturološki fenomen, koji odolijeva zubu vremena i svjedoči o trenutku u kojem je stvoren. Štoviše, činjenica da su uložene pare malene može

značiti slobodu od brojnih producentskih podjevanja koja rezultiraju kastracijom izvorne ideje.

S druge strane, *blockbuster* je film s puno uloženog novca, koji se *mora* dopasti što široj publici, e da bi taj novac vratio i još zaradio. Ne znači da *blockbuster* mora biti tupav, ali danas najčešće jeste, iako i to naravno ovisi o tome tko ga radi. Sve-jedno, *blockbuster* će obično biti ideo-

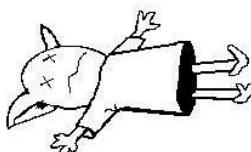
loški i društveno prihvatljiv, ne smije biti uvredljiv, mora držati seks, nasilje i krv u okvirima onog što srednja klasa, bumo rekli buržuji, *javno ☺ prihvaća*. On je, jednostavno, obezjajan količinom novca koja je u njega uložena i korporacijskim uplitanjem koje iz toga slijedi.

Koliko sad ima smisla pokušavati raditi *blockbustersku* imitaciju *exploitationa*, čak do te mjere da simuliramo lošu kopiju filma i stari raštimani projektor? Koja je korist rastezati potencijalno razornu filmsku gerilu na dimenzije malogradanske zabave?

Povijest gerilskog ratovanja nas uči da sranja nastaju u vijek kad se gerila počne igrati velike vojske (tu izjavu dao je drug Mao, opur.). To je lekcija koju bi Tarantino i Rodriguez tre-

bali apsolvirati. Uporno se s eksploatacijskim filmom gurati u *blockbusterske* dvorane je jalov posao: mogli bi izgubiti korijene, a da ne budu prihvaćeni ni, od velikih parajlija niti od široke publike.

ROBERT JORDAN
1948. - 2007.

Dana 16. rujna, nakon duge i teške bolesti, preminuo je američki pisac Robert Jordan. Pravim imenom James Oliver Rigney, Jr., rođen je 17. listopada 1948. u Charlestonu, Južna Karolina. Nakon službe u Vijetnamskom ratu, gdje je višestruko odlikovan, diplomirao je fiziku, zaposlivši se u Ratnoj mornarici kao nuklearni inženjer. Objavljivati je počeo godine 1977., a najpoznatije djelo mu je nedovršena fantasy dodekalogija *The Wheel of Time*, koja mu je donijela iznimnu popularnost. Pisao je i knjige iz ciklusa o Konanu Barbarinu, dok je pod pseudonomom Reagan O'Neil pisao fantasy serijal *Fallon*. Zapisi njegove posljednje dvije godine života mogu se pročitati na blogu:

<http://www.dragonmount.com/RobertJordan/>

ZORAN TADIĆ
1941. - 2007.

Nakon duge i teške bolesti, u Zagrebu je dana 16. rujna ove godine umro režiser Zoran Tadić. Rođen u Livnu 2. rujna 1941., ubrzo se preselio u Zagreb, gdje je studirao komparativnu književnost i filozofiju. Filmom se počeo baviti 1961. kao kritičar i publicist, eda bi počeo samostalno režirati od 1968. godine. Autor je niza dokumentarnih i igranih filmova, kako kratkometražnih, tako i cjelovečernjih, ukupnog opusa sedamdesetak uradaka. Bio je izvanrednim profesorom na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu.

Zoran Tadić režirao je, među ostalim, i jedan od rijetkih hrvatskih filmova žanra znanstvene fantastike, *Ritam zločina* iz 1981. godine, snimljen prema noveli Pavla Pavličića *Dobri duh Zagreba*, s uvjerljivom premisom i originalnom atmosferom.